

Keskusteluntutkimuksen päivät / Conversation Research Days

Jyväskylän yliopisto / University of Jyväskylä
9.-10.2.2024

Abstraktit / Abstracts

Sisälllys

Kutsupuheenvuoro

Toiminnan tunnistaminen ja sosiaalisten angstien monet kerrokset

Melisa Stevanovic, Tampereen yliopisto

Suulliset esitelmät

Aloittavat vuorot avusteisessa keskustelussa - tarkastelun kohteena yhteisen toiminnan ehdotukset

Irina Savolainen, Helsingin yliopisto

Etäläsnäölorobottivälitteiselle osallistujalle suunnatut osoittavat eleet luokkahuoneessa

Teppo Jakonen, Turun yliopisto; Miro Laaksonen, Turun yliopisto

Formulaatiot monenkeskisessä keskustelussa: sovittelun osapuolten integrointi sovittelijan aloittamiin formulaatiosekvensseihin

Katariina Harjunpää, Helsingin yliopisto

Jaetun näkökulman rakentaminen virtuaalitodellisuudessa tapahtuvassa yhteistyössä

Tiina Eilittä, Oulun yliopisto; Laura Kohonen-Aho, Oulun yliopisto

Kasvokkain lasten surun kanssa – Tutkimuseettisten käytäntöjen rakentuminen eettistä ennakoarviointia edellyttävässä varhaiskasvatuksen videohavainnointitutkimuksessa

Annukka Pursi, Helsingin yliopisto

Keho, tila ja läsnäolo muuttuvissa oppimisympäristöissä

Marjo Savijärvi, Helsingin yliopisto; Pilvi Heinonen, Turun yliopisto; Hannah Kaihovirta, Helsingin yliopisto

Kielivalinnan perustelu monikielisessä työvuorovaikutuksessa

Lari Kotilainen, Helsingin yliopisto; Salla Kurhila, Helsingin yliopisto; Inkeri Lehtimaja, Helsingin yliopisto

Kiusoittelu osana viittomakielen tulkkaukseen liittyviä palautteita

Maija Tjukanov, Helsingin yliopisto

Kuvaavat eleet pyynnöissä

Niina Lilja, Tampereen yliopisto; Anna-Kaisa Jokipohja, Tampereen yliopisto

Learner-centered EAP practices: Managing agenda in tutorial interaction

Derya Duran, University of Turku; Teppo Jakonen, University of Turku

Lähidemokratiaa institutionaalisissa rajoissa: Kaupunkilaisten ideoiden hylkääminen kaupungin asiantuntijoiden ja kaupunkilaisten yhteiskehittämispajoissa

Elina Salomaa, Jyväskylän yliopisto; Liisa Kääntä, Vaasan yliopisto

Mitä pitää tehdä? Kirjoitustehtävän säätelyä peruskoulun 4.–6.-luokkalaisten yhteiskirjoittamisessa

Sara Routarinne, Turun yliopisto

Neuvomisen erityispiirteet vertaisvuorovaikutuksessa virtuaalitodellisuudessa

Heidi Spets, Oulun yliopisto; Tiina Keisanen, Oulun yliopisto; Laura Kohonen-Aho, Oulun yliopisto

Oppimateriaalien käyttö S2-luokkahuonevuorovaikutuksessa – Materiaalien ja pyyntöjen yhteispeli kauppaharjoituksissa

Katriina Rantala, Oulun yliopisto

Osallistajuus hybrideissä oppimistilanteissa: alkukierros useasta näkökulmasta

Tuire Oittinen, Jyväskylän yliopisto; Iira Rautiainen, Oulun yliopisto

Osoittavat eleet ymmärryshedokkaina

Anna-Kaisa Jokipohja, Tampereen yliopisto; Niina Lilja, Tampereen yliopisto

Ovista ja ikkunoista: miten tulkita osallistujien projekteja yksityisen ja julkisen tilan jakajista

Samu Pehkonen, Tampereen yliopisto

Pienryhmien kokoonpanoista neuvottelemisen alakoulun avointen oppimisympäristöjen oppitunneilla

Janita Toivainen, Jyväskylän yliopisto; Tanja Vehkakoski, Jyväskylän yliopisto; Kreetta Niemi, Jyväskylän yliopisto

Pyytäminen sosiaalisena toimintana epätyypillisessä työssä: tarkastelussa apurahataiteilijan ja yhteistyöorganisaation tekstipohjainen vuorovaikutus

Mikko T. Virtanen, Helsingin yliopisto; Riikka Nissi, Jyväskylän yliopisto; Aino Koivisto, Helsingin yliopisto

Selvittelysykli poliisin järjestyksenpitopuheessa

Antti Kannisto, Oulun yliopisto, Poliisiammattikorkeakoulu

‘Sosiaalinen toiminta’ ja muut keskustelunanalyysin termit: Tieteen termipankki ja keskustelunanalyttinen termityö

Anna Vatanen, Helsingin yliopisto; Aino Koivisto, Helsingin yliopisto; Katariina Harjunpää,

Syyllisyyden käsitteleminen alakoulujen opettajajohtoisissa sovitteluissa

Rosa Korpela, Helsingin yliopisto

Toiminnan ohjausta ja huomion kohdistamista. Tutkimus tietokoneen hiiren käyttötavoista kokouksen aktiviteettisiirtymien valmistelussa ja toteutuksessa

Esa Lehtinen, Jyväskylän yliopisto; Elina Salomaa, Jyväskylän yliopisto; Piia Mikkola, Jyväskylän yliopisto

Yksilö ja instituutio: neuvottelun keinot epäsymmetrisessä suhteessa

Jarkko Niemi, LUT-kauppakorkeakoulu; Pilvi Heinonen, Turun yliopisto

Työpaja

Oppilaiden orientaatiot vastauksen odotuksenmukaisuuteen ryhmätyöskentelyssä

Anni Kilpiä, Itä-Suomen yliopisto; Katja Dindar, Itä-Suomen yliopisto; Eija Kärnä, Itä-Suomen yliopisto

Esitystyytit: Kutsupuheenvuoro

Toiminnan tunnistaminen ja sosiaalisten angstien monet kerrokset

Melisa Stevanovic, Tampereen yliopisto

Toiminnan tunnistamisen ja sosiaalisen todellisuuden välinen yhteys on kaksisuuntainen, jolloin sosiaalinen todellisuus on sekä vuorovaikutuksen ennakoedellytys että lopputulema. Sosiaalinen todellisuus on kuitenkin "angstista". Tässä puheenvuorossa käsittelen kolmea sosiaalisten angstien kerrosta, joiden esitän kietoutuvan toiminnan tunnistamiseen: (1) sosiaaliset suhteet, (2) panostukset ja (3) vuorovaikutusta koskevat kulttuuriset ihanteet. Esimerkkinä tarkastelen ehdotuksia. Tätä kautta argumentoin, ettei toiminnan tunnistaminen ole ideologisesti neutraali ilmiö, vaan että se liittyy keskusteluun vallasta ja epätasa-arvosta nykymaailmassa.

Esitystyyppi: Suullinen esitys

Aloittavat vuorot avusteisessa keskustelussa - tarkastelun kohteena yhteisen toiminnan ehdotukset

Irina Savolainen, Helsingin yliopisto

Avainsanat: avusteinen, aloitteet

Avusteinen keskustelu viittaa vuorovaikutustilanteeseen, jossa ainakin yksi osallistuja käyttää kommunikoinnin apuvälinettä yhtenä multimodaalisena keinona muiden keinojen rinnalla. Mikäli käytössä on tekninen kommunikoinnin apuväline, viestintä tapahtuu niin, että apuvälineen käyttäjä aktivoi kommunikointijärjestelmän merkin, jonka jälkeen puhesynteesi sanoo ääneen sen, mitä merkille on ennakkoon asetettu. Ilmauksen voi muodostaa sana sanalta tai käyttäen valmiita ilmauksia. Vaikka avusteinen keskustelu eroaa monelta osin tavanomaisista puhuvien ihmisten välisistä keskusteluista, on keskusteluanalyttisissä tutkimuksissa todettu että myös avusteisissa keskusteluissa osallistujat orientoituvat edesauttamaan keskustelun etenemistä ja saavuttamaan yhteisen ymmärryksen. Puhuttujen ja avusteisten keskustelujen aikana osallistujat hyödyntävät lukuisia eri vuorovaikutusresursseja muovatessaan ja tunnistessaan vuorojen sosiaalisia toimintoja (Levinson, 2013), mutta avusteisissa keskusteluissa se tapahtuu hitaammin ja mm. rajallisten lingvististen ja prosodisten resurssien vuoksi keskustelijat tukeutuvat enemmän muihin resursseihin kuten yhteiseen taustaan tai vuoron asemaan aloittavana tai vastaavana vuorona (Savolainen, 2020).

Aiemman tutkimuksen ja kokemuksen mukaan puhevalmiiden lasten ja nuorten on usein vaikea motivoitua kommunikoinnin apuvälineiden käyttöön arjen vuorovaikutustilanteissa (mm. Moorcroft ym., 2020), joka ilmenee mm. vähäisinä aloitteina (O'Neill ja Wilkinson, 2020). Avusteisten keskustelujen aloitteita on tutkittu keskusteluanalyysin keinoin osallistumisen ja toimijuuden näkökulmasta (mm. Tegler ja Sigurd Pilesjö, 2023), ja myös sitä on tutkittu, miten puhuvat keskustelukumppanit tukevat avusteisten aloittavien vuorojen tuottamista ja miten nämä vuorot konkreettisesti rakentuvat yhdessä (mm. Savolainen, [hyväksytty]; Savolainen et al., 2020). Erityisesti aloittavien vuorojen sosiaalisten toimintojen rakentumista avusteisissa keskusteluissa ei ole tutkittu.

Esityksessä tarkastellaan yhden avusteisesti viestivän kouluikäisen lapsen, ja hänen kumppaninsa välisiä keskusteluja osana kuntoutusinterventiota, jonka tavoitteena on lisätä kommunikoinnin apuvälineen käyttöä arjessa. Analyysin kohteena on se, miten lapsen avusteisesti tuottamien aloitteiden sosiaaliset toiminnot rakentuvat ja miten kumppani osallistuu sekä sosiaalisen toiminnon muotoiluun että tunnistamiseen. Tavoitteena on tarkastella myös mahdollista muutosta osallistujien käytänteissä rakentaa sosiaalisia toimintoja ennen ja jälkeen kuntoutusintervention.

Levinson, S. C. (2013). Action formation and ascription. In J. Sidnell & T. Stivers (Eds.), *The handbook of conversation analysis* (pp. 103-130). Wiley-Blackwell.

Moorcroft, A., Scarinci, N., & Meyer, C. (2020). 'We were just kind of handed it and then it was smoke bombed by everyone': How do external stakeholders contribute to parent rejection and the abandonment of AAC systems? *International Journal of Language & Communication Disorders*, 55(1), 59-69

O'Neill, T., & Wilkinson, K. M. (2020). Preliminary investigation of the perspectives of parents of children with cerebral palsy on the supports, challenges, and realities of integrating augmentative and alternative communication into everyday life. *American Journal of Speech-Language Pathology*, 29(1), 238-254.

Tegler, H., & Pilesjö, M. S. (2023). A comparison between the use of two speech-generating devices: A non-speaking student's displayed communicative competence and agency in morning meetings in a compulsory school for children with severe learning disabilities. *Child Language Teaching and Therapy*, 39(2), 175-194.

Savolainen, I. (hyväksytty). "I just stopped pushing" – Change in a mother's practices in aided conversations. *Journal of Interactional Research in Communication Disorders*. Savolainen, I. (2020). Co-constructing structure and social action of aided turn in everyday conversations. Väitöskirja. Helsingin yliopisto.

Esitystyytit: Suullinen esitys

Etäläsnäolorobottivälitteiselle osallistujalle suunnatut osoittavat eleet luokkahuoneessa

Teppo Jakonen, Turun yliopisto; Miro Laaksonen, Turun yliopisto

Avainsanat: videovälitteinen vuorovaikutus; eleet; luokkahuonevuorovaikutus

Videovälitteisen vuorovaikutuksen yleistymisen herättää kysymään, millaisia multimodaalisia osallistujakompetensseja videovälitteisyys nostaa esille. Aikaisempi keskustelunanalyttinen tutkimus on osoittanut, että kehollisin resurssein toteutetut referentiaaliset toiminnot kuten osoittavat eleet voivat olla videovälitteisissä toimintaympäristöissä hankalia, koska osallistujat eivät ole samassa fyysisessä tilassa eivätkä siksi jaa samaa perspektiiviä toimintaympäristöön (esim. Luff et al., 2016). Toisaalta inhimillinen vuorovaikutus on luonteeltaan sopeutuvaa, ja osallistujat myös mukauttavat eleiden käyttöä teknologiavälitteisten ympäristöjen mahdollisuuksiin ja rajoituksiin (esim. Hjulstad, 2016; Oittinen, 2022; Uskokovic & Taleghani-Nikazm, 2022). Tässä esitelmässä analysoimme osoittavia eleitä videovälitteisessä luokkahuoneympäristössä, jossa etäläsnäolorobottia käytetään mahdollistamaan opiskelijoiden etäosallistuminen vieraan kielen luokkahuoneissa.

Etäläsnäolorobotti on kauko-ohjaamalla liikuteltava videopuhelulaite, joka muodostaa eräänlaisen etäosallistujaa edustavan teknomateriaalisen avatarin. Robottia liikuttelemalla ja sen välityksellä osallistumalla sen käyttäjä (aineistossamme etäopiskelija) voi kontrolloida katseensa suuntaa, tilanteen osallistumiskehikkoa ja omaa kehollista osallistumistaan tilassa, jossa robotti on fyysisesti (aineistossamme luokkahuone). Esitys perustuu videotallenteisiin (n. 15 tuntia), joita on kerätty osana laajempaa projektia yliopistojen kielenopetuksesta (englanti, suomi, ruotsi, saksa). Aineistossa 1-2 opiskelijaa osallistuu etänä Double-robotin avulla luokkahuoneopetukseen, jonka muut osallistujat ovat fyysisesti luokkahuoneessa.

Tutkimme kehollisesti tuotettuja referentiaalisia osoittamiseleitä (toistaiseksi 55 tapausta), jotka luokkahuoneen osallistujat osoittavat etäläsnäolorobottivälitteiselle opiskelijalle. Keskitymme analyysissa siihen, miten eleet tukevat meneillään olevan vuorovaikutustoiminnon rakentumista. Analysoimme eleen muotoilun suhdetta sen teknomateriaaliseen ja hajautettuun toimintaympäristöön, robotin liikkeeseen ja liikkumismahdollisuuksiin sekä osoituksen kohteena olevan referentin ominaisuuksiin. Pohdimme havaintojen avulla, mitä multimodaalisuus ja multimodaaliset kompetenssit ovat hajautetuissa ja välitteisissä toimintaympäristöissä.

Lähteet

Hjulstad, J. (2016). Practices of organizing built space in videoconference-mediated interactions. *Research on Language and Social Interaction*, 49(4), 325-341.

Luff, P., Heath, C., Yamashita, N., Kuzuoka, H., & Jirotko, M. (2016). Embedded reference: translocating gestures in video-mediated interaction. *Research on Language and Social Interaction*, 49(4), 342-361.

Oittinen, T. (2022). Negotiating collaborative and inclusive practices in university students' group-to-group videoconferencing sessions. *Linguistics and Education*, 71, 101107.

Uskokovic, B. & Taleghani-Nikazm, C. (2022). Talk and embodied conduct in word searches in video-mediated interactions. *Social Interaction. Video-Based Studies of Human Sociality*, 5(1).

Esitystyytit: Suullinen esitys

Formulaatiot monenkeskisessä keskustelussa: sovittelun osapuolten integrointi sovittelijan aloittamiin formulaatiosekvensseihin

Katariina Harjunpää, Helsingin yliopisto

Avainsanat: formulaatio, osallistumiskehikko, sovittelu

(Re)formulaatioksi kutsutaan keskusteluanalyysissa vuoroa, jossa puhuja tiivistää tai esittää toisin sanoin keskeisen sanoman tai implikaation toisen osallistujan puheesta ja kutsuu tätä samalla vahvistamaan tai kumoamaan tehdyn tulkinnan (Heritage & Watson 1980).

Institutionaalisessa vuorovaikutuksessa ammattilaiset käyttävät formulaatioita keskustelussa esiin tuotujen asioiden työstämiseen ja muokkaamiseen (Antaki 2008, Heritage 1985, Weiste & Peräkylä 2013). Esimerkiksi psykoterapiassa formulaatioilla on osansa terapeutin muutoksen synnyttämisessä (Peräkylä 2019), sillä ne tuottavat systemaattisen rakenteen, jossa asiakas voi hyväksyä ja omaksua terapeutin formuloimia näkökulmia omikseen ja jatkokehittää niitä. Konfliktien sovittelussa puolestaan on osoitettu, että sovittelijoiden tuottamilla formulaatioilla muokataan topiikkaa, korostetaan konfliktin osapuolten yhteistä pohjaa ja vaimennetaan syyttelevää sävyä, mikä voi palvella konfliktin ratkaisemista (Garcia 2019, Glenn 2016, Stokoe & Sikveland 2016).

Tässä tutkimuksessa lähestytään (re)formulaatioiden käyttöä sovittelussa siitä näkökulmasta, miten formulaatiosekvenssissä orientoidutaan sovittelun kahteen osapuoleen vuorovaikutuksen osallistujina. Esitelmässä tarkastelen sitä, miten sovittelun kaksi osapuolta tulevat integroiduksi formulaatiosekvensseihin kielellisesti, kehollisesti ja sekventiaalisesti. Sovittelija voi 1) kohdistaa vuoron kielellisesti yhdelle osapuolelle (esim. 2SG puhuttelulla) orientoituen kuitenkin vuoron aikana toiseen osapuoleen elein ja katsein tai 2) kohdistaa vuoron molemmille osapuolille kielellisesti (esim. 2PL puhuttelulla) ja vastaavin elein ja katsein. Sen lisäksi, että sovittelija orientoituu molempiin osapuoliin samassa vuorossa, hän voi 3) kohdistaa vuoron vain yhdelle osapuolelle ja sekvenssin jälkeen tuottaa uuden toiminnon, joka kutsuu toista osapuolta pohtimaan edellä formuloitua asiaa omalta kannaltaan. Lisäksi 4) osapuolet itse voivat orientoitua toiseen osapuoleen formulaatiosekvenssin aikana. Formulaatioiden osallistumiskehikon lisäksi analyysi valottaa yleisemmin sitä, millaisin vuorovaikutuksellisin käytäntein sovittelussa suhteutetaan sovittelun osapuolten näkemyksiä ja asemia toisiinsa sekä sitä, miten sosiaalinen toiminta ja diskursiivinen toimijuus voivat hajautua (Goodwin 2007) osapuolen ja sovittelijan välillä. Aineistona on videotallenteita sovittelutapaamisista suomalaisessa rikos- ja riita-asioiden sovittelussa.

Antaki, C. 2008. Formulations in psychotherapy. In Peräkylä, A., Antaki, C., Vehviläinen, S., Leudar, I. (Eds.), *Conversation Analysis and Psychotherapy*, 26-42. Cambridge University Press, Cambridge.

Garcia, A. C. 2019. *How Mediation Works. Resolving Conflict Through Talk*. Cambridge: CUP.

Glenn, P. 2016. Formulation Sequences in Mediation: One Locus of Conflict Transformation. In P. M. Kellett & T. G. Matyok (Eds.), *Transforming Conflict through Communication in Personal, Family, and Working Relationships*, 169-188. Lanham: Lexinton Books.

Goodwin, C. 2007: Interactive footing, In E. Holt & R. Clift (Eds.), *Reporting Talk: Reported Speech in Interaction*, 16–46. Cambridge: Cambridge University Press.

Heritage, J. 1985. Analyzing news interviews: aspects of the production of talk for an overhearing audience. In van Dijk, T.A. (Ed.), *Handbook of Discourse Analysis*, 95-117. London: Academic Press.

Heritage, J. C. & Watson, D. R. 1980. Aspects of the properties of formulations in natural conversations: Some instances analysed. *Semiotica* 30(3/4), 245-262

Stokoe, E. & Sikveland, R. 2016. Formulating solutions in mediation. *Journal of Pragmatics* 105, 101-113.

Peräkylä, A. 2019. Conversation Analysis and Psychotherapy: Identifying Transformative Sequences, *Research on Language and Social Interaction* 52(3), 257-280.

Weiste, E., & Peräkylä, A. 2013. A comparative conversation analytic study of formulations in psychoanalysis and cognitive psychotherapy. *Research on Language and Social Interaction*, 46(4), 299–321.

Esitystyytit: Suullinen esitys

Jaetun näkökulman rakentaminen virtuaalitodellisuudessa tapahtuvassa yhteistyössä

Tiina Eilittä, Oulun yliopisto; Laura Kohonen-Aho, Oulun yliopisto

Avainsanat: virtuaalitodellisuus, yhteistyö, epäsymmetria

Alati kehittyvä teknologia luo käyttäjille mahdollisuuksia työskennellä ja ratkoa ongelmia yhdessä toisten kanssa erilaisia virtuaalisia ympäristöjä hyödyntäen (esim. Dwivedi et al., 2022). Yksi esimerkki tällaisista uusista, mutta keskustelunanalyysin kentällä vielä vähän tutkituista ympäristöistä on virtuaalitodellisuus. Virtuaalitodellisuudella viittaamme tietokoneella simuloituun, immersiiiviseen ja kolmiulotteiseen keinotodellisuuteen, jota osallistujat käyttävät virtuaalilasien sekä käsissä pidettävien ohjainten avulla. Virtuaalitodellisuudessa käyttäjät vuorovaikuttavat keskenään avatar-hahmoina. Tässä esitelmässä tarkastelemme sitä, miten osallistujat pyrkivät edistämään yhteistä toimintaa ja rakentamaan jaettua sosiaalista maailmaansa virtuaalitodellisuudessa tilanteissa, joissa osallistujilla on epäsymmetrinen pääsy yhteistyön kannalta keskeisiin resursseihin.

Tutkimamme aineisto koostuu näennäisesti kokeellisessa tilanteessa (eng. quasi-experiment, Due, 2015; Kendrick, 2017) kerätystä suomenkielisestä aineistosta, jossa fyysisesti eri tiloissa olevat osallistujat ratkovat pareittain ongelmanratkaisua vaativaa palikanrakennustehtävää virtuaalitodellisuudessa. Tehtävässä molemmat osallistujat näkevät tietyn palikkarakennelman eri näkökulmasta, ja osallistujien tavoitteena on muodostaa rakennelma, joka vastaa molempien näkökulmaa. Aineistossa tarkastellaan kahdeksaa paria, joista kukin ratkoo yhdessä kymmenen tehtävää. Tehtävien vaikeustaso kasvaa tehtävien edetessä. Analysoimme aineistoa pitkittäisen keskustelunanalyysin keinoin (esim. Depperman & Pekarek Doehler, 2021) ja tarkastelemme sitä, miten osallistujien sosiaalinen vuorovaikutus ongelmanratkaisutilanteissa kehittyy ja mukautuu virtuaalitodellisuuden resursseihin tehtävien edetessä.

Alustavan analyysin pohjalta havainnollistamme, miten osallistujat hyödyntävät monipuolisesti sekä kielellisiä että virtuaalitodellisuuden mahdollistamia kehollisia ja materiaalisia resursseja yhteisen jaetun toiminnan ja näkökulman rakentamiseen. Näytämme, miten osallistujat helpompia tehtäviä ratkoessaan käyttävät yhteisen perspektiivin rakentamiseen lähinnä kielellisiä keinoja, kuten sanallistuksia siitä, mitä he näkevät (esim. mulla on punainen neliö, minkälainen sinuun objekti on). Tehtävien vaikeutuessa osallistujat tukeutuvat sanallistuksien lisäksi enenevässä määrin virtuaaliympäristön mahdollistamiin kehollisiin ja materiaalsiin keinoihin, esimerkiksi demonstroimalla virtuaalisilla palikoilla oman näkökulmansa toiselle.

Vaikka tutkimuksemme keskittyy vuorovaikutukseen virtuaalitodellisuudessa, tuloksemme antavat yleisemmällä tasolla näkökulmaa siihen, miten osanottajat koordinoivat yhteistä toimintaansa ja rakentavat jaettua sosiaalista maailmaansa eri tavoin epäsymmetrisissä digitaalisissa ympäristöissä.

Lähteet

Depperman, A., & Pekarek Doehler, S. (2021). Longitudinal Conversation Analysis – Introduction to the Special Issue. *Research on Language and Social Interaction*, 54(2), 127–141. <https://doi.org/10.1080/08351813.2021.1899707>

Due, B. (2015). The social construction of a Glasshole: Google Glass and multiactivity in social interaction. *PsychNology Journal*, 13(2–3), 149–178.

Dwivedi, Y. K., Hughes, L., Baabdullah, A. M., Ribeiro-Navarrete, S., Giannakis, M., Al-Debei, M. M. et al. (2022). Metaverse beyond the hype: Multidisciplinary perspectives on emerging challenges, opportunities, and agenda for research, practice and policy. *International Journal of Information Management*, 66, 102542. <https://doi.org/10.1016/j.ijinfomgt.2022.102542>

Kendrick, K. H. (2017). Using Conversation Analysis in the Lab. *Research on Language and Social Interaction*, 50(1), 1–11. <https://doi.org/10.1080/08351813.2017.1267911>

Esitystyyppi: Suullinen esitys

Kasvokkain lasten surun kanssa – Tutkimuseettisten käytäntöjen rakentuminen eettistä ennakkoarviointia edellyttävässä varhaiskasvatuksen videohavainnointitutkimuksessa

Annukka Pursi, Helsingin yliopisto

Avainsanat: tutkimusetiikka; videohavainnointi; emotiot

Eettisissä ohjeissa ja metodologisissa suosituksissa käsitellään videohavainnoinnin käytäntöihin liittyviä eettisiä kysymyksiä usein hyvin yleisellä tasolla (Mondada, 2014). Yleisten eettisten periaatteiden soveltaminen konkreettisiksi videohavainnoinnin tutkimuseettisiksi käytännöiksi on vaativa tehtävä erityisesti sellaisissa tutkimuskonteksteissa, joissa tutkimusilmiöt ovat liikkuvia ja tutkija joutuu olemaan itse läsnä ja tekemään aktiivisesti valintoja kuvauskohteista ja läsnäolostaan. Tutkijayhteisöillä ei välttämättä ole kovin vakiintuneita jaettuja käsitteitä, käytäntöjä ja aikaisemman tutkimustiedon tarjoamaa tukea suunnitella ja konkretisoida tutkimuksensa keskeisiä, osin ennakoimattomiakin eettisiä kysymyksiä tutkimuseettisten käytäntöjen tasolle (Gullemin & Gillian, 2004).

Tässä tutkimuksessa tarkastelen tutkimuseettisten käytäntöjen rakentumista eettistä ennakkoarviointia edellyttävässä varhaiskasvatuksen videohavainnointitutkimuksessa, jossa on riski aiheuttaa tutkittaville 3–5-vuotiaille lapsille normaalin arkielämän rajat ylittävää henkistä haittaa. Tutkimus on osa lasten surua ja suremisen kulttuuria käytäntöjä käsittelevää tutkimushanketta (Suomen Akatemia 2021–2025), jonka tavoitteena on ymmärtää, miten lasten suru ja sureminen (pitkittäinen emotionaalinen kuormitus) ilmenevät institutionaalisen varhaiskasvatuksen arkisissa tilanteissa ja millaisin käytännöin varhaiskasvatuksessa pidetään huolta toisista surun hetkellä.

Tutkimusaineisto koostuu kahdessa 3–5-vuotiaiden lasten ryhmässä tuotetusta videoaineistosta. Tarkastelu kohdistuu emotionaalisesti kuormittaviin ja moraalisesti ja eettisesti latautuneisiin tutkimustilanteisiin, jotka edellyttävät tutkijalta nopeaa eettistä päätöksentekoa videohavainnoinnin aikana. Tutkimuksessa kysytään, miten videohavainnoinnin tutkimuseettiset käytännöt rakentuvat tilanteissa, joissa tutkija asettuu lapsen huomion kohteeksi surun hetkellä. Analyysissä sovelletaan multimodaalista keskusteluanalyysiä lasten tutkijaan kohdistamien katseiden ja kasvonilmeiden analyysissä.

Aineiston analyysi osoittaa, että tutkija on videohavainnointia tehdessään osa tilanteen osallistumiskehikkoa ja emotionaalista asetelmaa, jolloin tilanteisen eettisen harkinnan merkitys korostuu. Tutkijan kasvon ilmeinä tuottama empaattinen ja myötätuntoinen läsnäolo voi kannatella lapsia vuorovaikutustilanteissa, joissa lapsen emotionaalinen kuormitus tulee muiden osallistujien puolelta toistuvasti ohitetuksi. Videohavainnoinnin käytännöissä eettinen harkinta tarkoittaa tutkijan jatkuvaa tutkimuseettisten käytäntöjen täsmentämistä, muovaamista,

koetteluja ja oikeuttamista tutkimustilanteissa syntyvän kokemuksen ja tiedon pohjalta. Tässä prosessissa keskusteluanalyysistä voi rakentua keskeinen eettis-analyttinen työväline.

Guillemin, M. & Gillam, L. (2004). Ethics, Reflexivity and Ethically Important Moments in Research. *Qualitative Inquiry* 10(2), 261–80.

Mondada, L. (2014). Ethics in action: Anonymization as a participant's concern and a participant's practice. *Human Studies*, 37, 179–209.

Esitystyytit: Suullinen esitys

Keho, tila ja läsnäolo muuttuvissa oppimisympäristöissä

Marjo Savijärvi, Helsingin yliopisto; Pilvi Heinonen, Turun yliopisto; Hannah Kaihovirta, Helsingin yliopisto

Avainsanat: kehollisuus, tila

Keskusteluanalyttisen tutkimuksen perustavat havainnot toimintojen peräkkäisyydestä perustuvat pitkälti puhelinkeskustelujen analysoimiseen (Sacks ym. 1974). Kehollisen toiminnan tutkimus on nostanut fokuksen samanaikaisuuden ja monikanavaisuuden; vuorovaikutustoimintoja tehdään erilaisten sanallisten ja kehollisten toimintojen limittyvillä kokonaisuuksilla, joiden merkitys muotoutuu vuorovaikutustilanteessa (Goodwin 2007). Viime aikoina tutkimuksen keskiöön on noussut myös virtuaalisissa tiloissa tapahtuva vuorovaikutus, joka osaltaan laajentaa esimerkiksi läsnäolon käsitettä. Videovälitteisessä vuorovaikutuksessa yhteinen tila on moniulotteisen sijasta litteä. Osallistujilla on omat yksilölliset tilansa, jotka voivat sijaita toisistaan kaukana ja esimerkiksi eri aikavyöhykkeillä. Koska osallistujat eivät jaa samaa fyysistä tilaa, heidän on selitettävä toisilleen sellaista, mihin yhteisessä tilassa olevilla on yleensä pääsy (esim. Balaman & Pekarek Doehler 2022).

Tässä esitelmässä pureudumme multimodaalisen keskusteluanalyysin keinoin kehollisuuden, tilan ja läsnäolon käsitteisiin analysoimalla, miten osallistujat laajentavat yhteisesti jaettua tilaa viittaamalla sen ulkopuolelle ja millainen pääsy osallistujilla on laajennettuun yhteiseen tilaan. Analysoimme kahta erilaista videoitua vuorovaikutustilannetta: samassa tilassa järjestettyjen teatteriharjoitusten äänenkäyttöharjoituksia sekä zoomissa järjestettyä virtuaalista improvisaatiotyöpajaa, jonka ohjaaja on eri mantereella kuin työpajan muut osallistujat. Aineistoja yhdistää se, että toiminnan luonne on perustavasti kehollista. Molemmissa kyse on niin ikään oppimisympäristöistä, mutta ei perinteisestä luokahuoneesta. Osallistujat ovat opittavan asian suhteen noviiseja, joille ammattilainen opettaa toiminnan kannalta relevantteja teatterin tai improvisaation tekniikoita.

Lähtökohtaisesti yhteisen tilan laajentaminen tapahtuu molemmissa tilanteissa sanallisesti, joko puhumalla tai zoomissa myös chattiin kirjoittamalla. Chat-viestit vaikuttavat toiminnan sekventiaaliseen jäsentymiseen, sillä kirjoitettu vuoro voidaan lukea ja aktivoida uudelleen paljon sen tuottamisen jälkeen (ks. Koivisto ym. 2023). Teatteriharjoitusten äänenkäyttöharjoituksissa luodaan kuvitteellisessa (mutta olemassa olevassa) tilassa oleva vastaanottaja, jolle ääni kohdistetaan. Keskeistä on, että jokaisella osallistujalla on yhtäläinen pääsy tähän kuvitteelliseen henkilöön ja tilaan. Improvisaatiotyöpajassa taas relevantiksi nostetaan yhden osallistujan henkilökohtaiseen fyysiseen tilaan liittyvä henkilö, osallistujan naapuri, joka voi potentiaalisesti vaikuttaa tämän yksilön osallistumiseen, mutta johon muilla osallistujilla ei ole yhtäläistä kytköstä.

Lähteet:

Balaman, U. & Pekarek Doehler, S. 2022: Navigating the complex social ecology of screen-based activity in video-mediated interaction. *Pragmatics* 32 (1): 54–79.

Goodwin, C. 2007. Participation, stance and affect in the organization of activities. *Discourse & Society* 18 (1): 53–73. Koivisto, A., Vepsäläinen, H. & Virtanen, M. 2023: *Conversation Analytic Perspectives to Digital Interaction. Practices, Resources, and Affordances*. Helsinki: SKS.

Sacks, H., Schegloff, E. A. & Jefferson, G. 1974: A Simplest Systematics for the Organization of Turn-Taking for Conversation. *Language* 50 (4): 696–73.

Esitystyyppit: Suullinen esitys

Kielivalinnan perustelu monikielisessä työvuorovaikutuksessa

Lari Kotilainen, Helsingin yliopisto; Salla Kurhila, Helsingin yliopisto; Inkeri Lehtimaja, Helsingin yliopisto

Avainsanat: kokousvuorovaikutus, selonteko, monikielisyys

Globalisoituvassa maailmassa yhä useammat ihmiset työskentelevät monikielisissä ympäristöissä. Eri kieliä voidaan käyttää eri tilanteissa tai eri määrin riippuen työpaikalla sovitusta periaatteista sekä osallistujien tilanteista valinnoista (ks. esim. Mondada 2012). Tässä esitelmässä tarkastellaan monikielisiä työkokouksia, joissa kieltenvaihto on toistuvaa ja arkipäiväistä. Vaikka kokouksissa on usein eksplisiittisesti sovittu, että kielen vaihtaminen on sallittua, kielenvalintaa saatetaan silti selittää. Analyysimme tarkempana kohteena ovat nämä tapaukset, joissa työntekijä esittää selonteon kielivalinnastaan.

Aineistona on lähi- ja etäkokouksia järjestöstä, jossa on kolme työkieltä (suomi, venäjä, englanti). Osallistujilla on eritasoinen kielitaito eri työkielten osalta. Kielenvalinta ei siis perustu vain puhujan omaan kielitaitoon, vaan sillä voi olla seurauksia myös muiden osallistujien osallistumismahdollisuuksiin. Selontekojen esittäminen omasta vuorovaikutustoiminnasta (ks. Robinson 2016: 12-17) liittyy tyypillisesti jonkin sosiaalisen normin rikkomiseen (Antaki 1994). Analyysimme osoittavat, että yksi tyypillinen ympäristö selonteolle on ongelman osoittimien jälkeen. Ongelmalliset tilanteet ovat toisaalta sellaisia, missä keskustelun eteneminen on pysähtynyt, ja toisaalta sellaisia, joissa kielivalinta uhkaa sulkea pois keskustelun osallistujan, joka on tuottanut edellisen vuoron tai on muuten keskeinen osallistuja puhutun aiheen suhteen. Normit, joiden rikkomista pyritään selittämään, liittyvät siis kykyyn toimia kompetenttina keskustelijana ja jonkun osallistujan poissulkemisen uhkaan.

Analysoimalla selontekoja toiminnan ja sekventiaalisten ympäristöjen kannalta osoitamme, miten osallistujat luovat tilanteisia kielikäytänteitä, jotka muokkaavat puhujan omia ja muiden osallistujien mahdollisuuksia osallistua kokousvuorovaikutukseen. Samalla selonteot tuovat esiin sen, miten osallistujat refleksiivisesti arvioivat ratkaisujaan tehokkuuden, osallistumiskehikon ja osallistujien kielitaidon kannalta.

Lähteet

- Antaki, C. (1994). *Explaining and arguing: The social organization of accounts*. SAGE Publications.
- Mondada, L. (2012). The dynamics of embodied participation and language choice in multilingual meetings, *Language in Society*, 41(2): 213–235.
- Robinson, J. (2016). *Accountability in Social Interaction*. J. Robinson (ed.), *Accountability in Social Interaction*. Oxford University Press.

Esitystyyppi: Suullinen esitys

Kiusoittelu osana viittomakielen tulkkaukseen liittyviä palautteita

Maija Tjukanov, Helsingin yliopisto

Avainsanat: suomalainen viittomakieli, palaute, kiusoittelu

Kiusoittelu (teasing) on toimintaa, jonka tarkoitus on huumorin keinoin lisätä sosiaalista solidaarisuutta ja läheisyyttä (Drew 1987; Tainio 2016: 21). Hyvää tarkoittavasta huumoristaan huolimatta kiusoittelu on kuitenkin kaksitahoista: mikäli kiusoittelua ei koeta leikillisenä, kiusoittelu saattaa muuttua loukkaukseksi (Drew 1987; Tainio 2016: 24; Lilja & Eskildsen 2022: 3). Esitelmässäni tutkin, mitä tehtäviä kiusoittelulla on osana viittomakielen tulkkaukseen liittyviä palautteita. Erityisesti fokusoin myös siihen, millaisin kehollisin resurssein kiusoittelu rakentuu.

Tutkimusaineisto on kuvattu ammattikorkeakouluissa, joissa koulutetaan viittomakielen tulkkeja. Videoaineisto koostuu tulkkikoulutukselle hyvin tyypillisistä tilanteista, joissa opiskelijat saavat suullista palautetta muilta opiskelijoilta tai opettajilta tekemistään tulkkausharjoituksista. Aineisto on analysoitu käyttäen multimodaalista keskusteluanalyysia ja vuorovaikutuslingvistiikkaa. Tähänastinen pedagogisiin konteksteihin liittyvä keskusteluanalyttinen kiusoittelututkimus on keskittynyt lähinnä perinteisiin opettajavetoisiin luokkatilanteisiin (esim. Lehtimaja 2006; Tainio 2016; Looney 2021). Vähemmän on tietoa siitä, miten kehollisuutta käytetään osana institutionaalisten tilanteiden kiusoittelua (ks. kuitenkin esim. Looney 2021) ja miten kiusoittelua voidaan nivoa ohjaustilannemaiseen palautekeskusteluun.

Alustavan analyysin perusteella tulkkauspalautteissa käytetään kiusoittelua osana viittomakieliseen ilmaisuun liittyvien ongelmien esille tuomista. Tavallisesti kiusoittelu esiintyy sellaisen palautteen yhteydessä, joissa ensisijaisena resurssina käytetään aluksi puhetta. Toisin sanoen palautteensaajaa neuvotaan tai hänen ei-toivottua toimintaansa kuvaillaan ensin sanallisesti. Tämän jälkeen voi seurata palautteensaajan kiusoittelua, jossa palautteenantaja esittää kehollisen, karnevalisoidun toisinnon kritiikin kohteena olevasta seikasta, kuten tulkkaustilanteen sävyyn sopimattomasta ilmeestä tai ylimääräisestä liikehännästä tulkkauksen aikana. Kritiikkiin liitettyllä kiusoittelulla palautteenantaja voi pyrkiä korjaavan palautteen pehmentämiseen ja haastaa institutionaalisia rooleja palautteenantajana ja -saajana (ks. myös Looney 2021). Usein kielivirheisiin liittyvää kiusoittelua saatetaan pitää loukkaavana (Lilja & Eskildsen 2022: 20–21). Esityksessä pohdinkin myös, missä kulkevat palautteen antamisen ja kiusoittelun rajat sekä millaisia haasteita kehollisen toiminnan evaluointiin mahdollisesti liittyy.

Drew, P. (1987). Po-faced receipts of teases. *Linguistics*, 25(1), 219–253. <https://doi-org.libproxy.helsinki.fi/10.1515/ling.1987.25.1.219>

Lehtimaja, I. (2006). Oppilaiden välinen kiusoittelu luokahuoneessa. Teoksessa S. Kurhila, & A. Mäntynen (toim.), *Tunnetta mukana: Kirjoituksia Jyrki Kalliokosken 50-vuotispäivän kunniaksi* (s. 55–73). (Kieli; Nro 17). Helsingin yliopiston suomen kielen ja kotimaisen kirjallisuuden laitos.

Lilja, N., & Eskildsen, S. W. (2022). The Embodied Work of Repairing-for-Teasing in Everyday L2 Talk. *Social Interaction: Video-Based Studies of Human Sociality*, 5(1).
<https://doi.org/10.7146/si.v5i2.130872>

Looney, S. D. (2021). Classroom teasing: Institutional contingencies and embodied action. *Discourse Studies*, 23(4), 519-538. <https://doi-org.libproxy.helsinki.fi/10.1177/1461445620982114>

Tainio, L. (2016). Kiusoittelun kielioppi: nuorten elämää luokkahuoneissa. Teoksessa A. Solin, J. Vaattovaara, N. Hynninen, U. Tiililä & T. Nordlund (toim.), *Kielenkäyttäjä muuttuvissa instituutioissa - The language user in changing institutions* (1. painos, s. 20–42). Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA ry. <https://journal.fi/afinlavk/article/view/59718>

Esitystyyppit: Suullinen esitys

Kuvaavat eleet pyynnöissä

Niina Lilja, Tampereen yliopisto; Anna-Kaisa Jokipohja, Tampereen yliopisto

Avainsanat: pyyntö, sosiaalinen toiminto, ele

Analysoimme tässä esitelmässä esineiden pyyntöjä vuorovaikutustilanteissa, joissa osallistujat tekevät yhdessä jotakin konkreettista, kuten kokkaavat, viljelevät tai rakentavat. Aineistomme on videoitu rakennustyömailta ja maahanmuuttajataustaisille aikuisille järjestetyltä kokkaus- ja viljelykursseilta. Molemmissa aineistoissa erilaisten esineiden pyynnöt ovat usein toistuva sosiaalinen toiminto.

Analyysissamme kysymme, millaisissa toimintakonteksteissa ja sekventiaalisissa asemissa pyynnöt muotoillaan sisältämään kuvaava ele. Erittelemme lisäksi, miten kuvaava ele osoittaa tai ei osoita osallistujien kehollista ja manuaalista asiantuntijuutta. Menetelmänä käytämme multimodaalista keskusteluanalyysiä (Mondada 2018).

Analyysimme hakee inspiraatiota Clarkin (2016), Streeckin (2009) ja Müllerin (2014) kuvaavia eleitä ja kuvaamista (depiction) koskevasta tutkimuksesta. Jaamme heidän näkemyksensä siitä, että eleet eivät ole vain visuaalinen ilmiö vaan perustuvat kehollisiin kokemuksiimme ja kokemuksen kautta kehittyneeseen ja kehollistuneeseen (embodied) asiantuntemukseen. Esitelmämme tavoite on lisätä ymmärrystä siitä, miten kehollinen tieto ja asiantuntemus näkyy eleissä ja kehollisessa toiminnassa. Lisäksi pyrimme selvittämään, millainen yhteys kehollisella tiedolla on toimintojen muotoiluun materiaalisesti eri tavoin jäsentyneissä toimintaympäristöissä (kuten rakennustyömaalla tai kokkauskurssin keittiöissä). Laajempänä tavoitteenamme on lisätä ymmärrystä tietämisen eri lajeista vuorovaikutuksessa (Arminen & Simonen 2021) sekä niistä tavoista, joilla esineitä tai toimintoja voidaan kehollisesti kuvata.

Esitystyytit: Suullinen esitys

Learner-centered EAP practices: Managing agenda in tutorial interaction

Derya Duran, University of Turku; Teppo Jakonen, University of Turku

Avainsanat: agenda management, learner-centeredness, ESL tutoring

Many higher education institutions support the linguistic needs of ESL students by providing various kinds of tutorial services. Although tutorial interaction has received much research attention, few studies have investigated how tutors and students make decisions about what language skills and activities to focus on during tutorials. In this article, we use conversation analysis to explore how participants jointly set the tutorial agenda by analyzing video recordings from ESL tutorials in dyadic tutor-tutee interactions between an L1 English tutor and L2 tutees at a community college in the United States. We examine participants' interactional practices of initiating agenda management, identifying the tutee's language learning needs and proposing learning activities for addressing them, and managing disagreement about proposed activities. Our analysis shows how the participants orient to the tutee as the person who is expected to take the lead in agenda setting. Agenda management routinely begins with the tutee's problem statement or troubles-telling, followed by a pedagogical response such as a proposal for a learning activity that somehow addresses the problem. Besides tutees' verbal problem statements, tutees' ways of taking out and browsing their learning materials (course assignments, notebooks, etc.) also project the beginning of agenda setting. We argue that recognizing the situated, collaborative, and negotiated nature of tutorial interaction can help educational institutions and English for academic purposes practitioners further promote learner-centeredness in their practice.

Esitystyytit: Suullinen esitys

Lähidemokratiaa institutionaalisissa rajoissa: Kaupunkilaisten ideoiden hylkääminen kaupungin asiantuntijoiden ja kaupunkilaisten yhteiskehittämispajoissa

Elina Salomaa, Jyväskylän yliopisto; Liisa Kääntä, Vaasan yliopisto

Avainsanat: Lähidemokratia, institutionaalinen vuorovaikutus, osallistuminen

Viime vuosikymmeninä monessa yhteiskunnan kontekstissa trendiksi noussut osallistumispolitiikka (ks. Meriluoto & Litmanen, 2019) on heijastunut myös kaupunkisuunnitteluun, jossa lähidemokratiaa toteuttavien osallistumisen hankkeiden tavoitteena on saada kansalaiset mukaan jaettuun institutionaaliseen toimintaan sekä lisätä keskustelua ja avoimuutta kansalaisten ja hallinnon välillä (Breher ym., 2016). Tällä tavalla luodaan demokraattisen osallistumisen ideaali tilassa, jota rajoittavat kuitenkin vahvasti kaupunkiorganisaation institutionaaliset raamit (ks. Stevanovic ym., 2022). Tässä tutkimuksessa tarkastellaan erään suomalaisen kaupungin asukkaiden osallistumista osallistuvaan budjetointiin, jossa kaupunkilaiset pääsevät ehdottamaan ideoitaan kaupungin rahankäyttöä koskevaan suunnitteluun. Hanke jakautuu useaan vaiheeseen, joissa kaupunkilaisten ideoista neuvotellaan joko asiantuntijoiden välillä tai osallistamalla myös kaupunkilaisia keskusteluun. Tutkimuksessa kohdistamme katseemme kaupungin asiantuntijoiden ja kaupunkilaisten välisiin ideoiden yhteiskehittämispajoihin, joissa ideoita jatkokehitetään hankkeen raameihin sopivaksi. Tutkimusaineisto koostuu yhdestä kasvokkaisesta ja yhdestä videovälitteisestä työpajasta, joista tarkastelemme sekä kaupunkilaisten esittämiä kirjallisia että työpajassa kehittyviä suullisia ideoita. Tavoitteena on selvittää, miten asiantuntijat nostavat ideoita keskusteluun ja arvioivat niitä hylätessään idean.

Tutkimuksen alustavat tulokset osoittavat, että asiantuntijat tukeutuvat toiminnassaan idean materiaaliseen, tulostettuun tai digitaaliseen, muotoon esimerkiksi viittaamalla siihen verbaalisesti, osoittamalla tai muulla tavoin käsittelemällä artefaktia. Näin he voivat siirtää toimijuutta materiaaliselle artefaktille, mikä mahdollistaa idean hylkäämisen pehmentämisen. Sosiaalisen toiminnan näkökulmasta tutkimus osoittaa, miten kaupunkilaisten ideoihin suuntaudutaan tällaisessa osallistavassa kontekstissa kahdesta, osin kilpailevasta, näkökulmasta: yhtäältä ideoita käsitellään niiden demokraattisen, toisaalta institutionaalisen tehtävän näkökulmasta. Ideoiden arvioinnissa, uudelleenmuotoilussa ja hylkäämisessä oleellista on siten tuoda kaupunkilaisten ääni kuulluksi, mutta samalla ideat asettuvat osaksi institutionaalista päätöksentekoa ja siihen liittyvää vastuuta ja toimivaltaa.

Lähteet

Bherer, L., Dufour, P., Montambeault, F. (2016). The participatory democracy turn: an introduction. *Journal of Civil Society* 12(3), 225-230

Meriluoto, T. & Litmanen, T. (toim.) (2019). *Osallistu! Pelastaako osallistaminen demokratian?* Tampere: Vastapaino.

Stevanovic, M., Weiste, E. & Uusitalo, L-L. (2022). Challenges of client participation in the co-development of social and health care services: Imbalances of control over action and the management of the interactional agenda. *SSM – Qualitative Research in Health* 2.

Esitystyyppi: Suullinen esitys

Mitä pitää tehdä? Kirjoitustehtävän säätelyä peruskoulun 4.–6.-luokkalaisten yhteiskirjoittamisessa

Sara Routarinne, Turun yliopisto

Lukemista ja kirjoittamista edellyttävät pari- ja ryhmätyöt ovat yleisiä tekstitapahtumia koulussa ja tarjoavat mahdollisuuden työstää eri oppiaineiden opiskeltavaa sisältöä. Kirjoitustehtävien on havaittu edistävän oppimista useissa oppiaineissa, eikä kirjoittaminen koulutehtävänä rajoitukaan vain kielen ja kirjallisuuden tunneille (Graham et al., 2011; Graham et al., 2015; Graham et al. 2020). Tarkastelemme esitelmässämme yhdessä kirjoittamista sosiaalisena toimintana peruskoulun alaluokkien kontekstissa. Vuorovaikutus yhdessä kirjoitettaessa on luonteeltaan multimodaalista, ja siinä kirjoittamisen ja kirjoittamisesta neuvottelemisen materiaaliset, keholliset ja verbaaliset käytänteet kietoutuvat toisiinsa siten, että toiminta jäsentyy monitasoisesti (Mondada & Svinhufvud 2016). Koulussa yhteiskirjoittamisen vuorovaikutusta ohjaavat yleensä opettajan antamat koulutehtävät mutta myös erilaiset tekstitekoon ja koulutehtäviin liittyvät normit. Oppilaat käyttävät eri tavoin eri välineitä, neuvottelevat ja sopivat sisällöistä ja toimintatavoista (esim. Herder ym. 2018a, 2018b; Jakonen 2016; Juvonen ym. 2019; Musk & Cekaite 2016). Tässä esityksessä keskitymme sellaisiin oppilaiden puheenvuoroihin, joissa he tuovat esiin toimintaansa sääteleviä normeja (myös Nasi 2022). Analysoimme kohtia, joissa oppilaat nostavat keskusteluun, mitä pitää tehdä. Tartumme deonttisen modaalisuuden ilmauksiin ja siihen, millaisissa sekventiaalisissa konteksteissa niitä käytetään. Aineistomme on neljästä eri koululuokasta, joiden ympäristöopin ja historian oppitunteja videoitiin satunnaisesti vuosiluokilla 4–6. Tunnistamme, että oppilaat orientoituvat useanlaisiin kirjoittamisen normeihin. Oppilaiden normit voivat erota opettajan tehtävään sisältyvistä odotuksista. Deonttiset ilmaukset osoittavat oppilaiden sosiaalistumista tekstinteen ja koulukirjoittamisen normeihin mutta myös siihen, millainen on riittävän hyvä oppilas tai riittävä tehtävänsuuntainen tuotos. Velvoittavia ilmauksia käytetään etuasemaisesti inklusiivisissa kehoitteissa (meidän pitää...), ehdotuksissa (meidän pitäis...) mutta myös liian perusteelliseksi yltyvää toimintaa kyseenalaistavissa interrogatiiveissa (kuinka pitkä pitää kirjoittaa, pitääks noin paljon) tai turhautumisen selonteoissa (no nyt mun pitää...). Asetamme havaintomme institutionaaliseen kontekstiinsa tuomalla esiin, että koulutehtävä opettajan suunnitelmissa ja oppilaiden toimintana voivat erota paljonkin toisistaan (task-as-plan /task-as-process, ks. Breen, 1989). Näin esitelmämme osallistuu myös keskusteluun institutionaalisen toiminnan moniulotteisuudesta, jossa toiminnan merkitys eri osallistujille riippuu myös heidän institutionaalisesta asemastaan ja roolistaan paikallisessa vuorovaikutustilanteessa.

Lähteet

Breen, M. (1989). The evaluation cycle for language learning tasks. In R.K. Johnson (Ed.) *The Second Language Curriculum* (pp. 187-206). Cambridge University Press.

Graham, S., Harris, K., & Santangelo, T. (2015). Research-based writing practices and the common core: Meta-analysis and meta-synthesis. *The Elementary School Journal*, 115(4), 498–522. <https://doi.org/10.1086/681964>

Graham, S., & Hebert, M. (2011). Writing-to-read: A meta-analysis of the impact of writing and writing instruction on reading. *Harvard Educational Review*, 81, 710–744. <https://doi.org/10.17763/haer.81.4.t2k0m13756113566>

Graham, S., Kiuahara, S. A., & MacKay, M. (2020). The Effects of Writing on Learning in Science, Social Studies, and Mathematics: A Meta-Analysis. *Review of Educational Research*, 90(2), 179–226. <https://doi.org/10.3102/0034654320914744>

Herder, A., Berenst, J., de Glopper, K., & Koole, T. (2018a). Nature and function of proposals in collaborative writing of primary school students. *Linguistics and education*, 46, 1–11.

Herder, A., Berenst, J., de Glopper, K. & Koole, T. (2018b). Reflective practices in collaborative writing of primary school students. *International journal of educational research* 90 160–174. <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2018.06.004>.

Jakonen, T. 2016. Gaining acces to another participant's writing in classroom. *Language and Dialogue* 6:1, 179–204. DOI: 10.1075/ld.6.1.06jak

Juvonen, R., Tanner, M., Olin-Scheller, C., Tainio, L., & Slotte, A. (2019) 'Being stuck'. Analyzing text-planning activities in digitally rich upper secondary school classrooms. *Learning, culture & social interaction* 21, 196–213.

Mondada, L., & Svinhufvud, K. (2016). Writing-in-interaction: Studying writing as a multimodal phenomenon in social interaction. *Language and dialogue*, 6(1), 1–53.

Musk, N. & Cekaite, A. (2016) Mobilising distributed memory resources in English project work. In Åsa Mäkitalo, Per Linell, & Roger Säljö (Eds.) *Memory practices and learning: Interactional, institutional and sociocultural perspectives*. Information Age Publishing, pp. 145–174.

Nasi, N. (2022). Classroom norms as resources: Deontic rule formulations and children's local enactment of authority in the peer group, *Linguistics and Education*, Vol. 69.

Salo, A.-E., Routarinne, S., Juvonen, R., & Kaasinen, A. . (2023). Participatory roles adopted by elementary students when writing collaboratively in environmental and social studies classrooms. *Journal of Writing Research*, 15(1), 73–103. <https://doi.org/10.17239/jowr-2023.15.01.04>

Esitystyyppi: Suullinen esitys

Neuvomisen erityispiirteet vertaisvuorovaikutuksessa virtuaalitodellisuudessa

Heidi Spets, Oulun yliopisto; Tiina Keisanen, Oulun yliopisto; Laura Kohonen-Aho, Oulun yliopisto

Avainsanat: neuvominen, rekrytointi, virtuaalitodellisuus

Virtuaalitodellisuus (eng. virtual reality, VR) on monille uusi vuorovaikutusympäristö, joka täytyy ottaa haltuun, jotta siellä voi toimia sujuvasti. Virtuaalitodellisuus on tietokoneella simuloitu immersiiivinen ympäristö, jossa käyttäjät vuorovaikuttavat virtuaalilasien ja käsissä pidettävien ohjainten avulla. Uusille VR-käyttäjille on tyypillistä, että he tutkivat ympäristöä ja testaavat sen ominaisuuksia muiden aktiviteettien ohella (Locher et al., 2015). Erityisesti ensimmäisillä kerroilla VR-ympäristön käytössä voi esiintyä erilaisia ongelmia, esimerkiksi ympäristössä liikkumisessa tai virtuaalisten objektien käsittelyssä ohjainten avulla.

Tässä esityksessä keskitytään jaksoihin, joissa yksi osallistuja hakee VR:ssä apua rekrytointivuoron avulla, ja joihin toinen osallistuja vastaa neuvomisvuorolla. Aineisto koostuu kahden osallistujan välisistä vuorovaikutustilanteista Rec Room -virtuaaliympäristössä. Osallistujat eivät ole kokeneita VR:n käyttäjiä, ja monille aineistonkeruutilanne oli ensikosketus virtuaalitodellisuudessa toimimiseen. Tutkimusasetelma on kvasikokeellinen (Due, 2015), eli osallistujat oli kutsuttu vuorovaikuttamaan virtuaalitodellisuudessa, mutta heidän toimintaansa pyrittiin puuttumaan minimaalisesti, ja he saivat toimia ympäristössä vapaasti. Osallistujat olivat erillisissä fyysisissä tiloissa vuorovaikutustilanteen aikana, eli heillä oli näkö- ja kuuloyhteys vain toistensa virtuaalisiin avatar-kehoihin Rec Roomissa. Virtuaalilasien takia he eivät nähneet omia fyysisiä ohjaimiaan, vaan pystyivät vain tunnustelemaan niitä käsissään. Myös Rec Roomissa tietyt visuaaliset ominaisuudet näkyvät vain käyttäjälle itselleen, mutta eivät kanssaosallistujille. Tilanteessa on siis erilaisia epäsymmetrioita sen suhteen, mitkä vuorovaikutusresurssit ovat osallistujille jaettuja, ja mitkä eivät.

Avunpyynnöt ovat tapoja, joilla osallistujat voivat tehdä ongelmansa näkyviksi muille (Kendrick & Drew, 2016). Niiden muoto voi vaihdella suorista pyynnöistä kehollisiin, epäsuoriin pyyntöihin. Esitelmä osoittaa, kuinka osallistujat orientoituvat virtuaalitodellisuudessa vasta suoriin, kielellisesti esitettyihin avunpyyntöihin. Osallistujan ongelmaa ei tunnisteta ongelmaksi ennen kuin se sanallistetaan. Neuvomisvuoroissa näkyy osallistujien asema vertaisina, sillä he eivät ota asiantuntijan asemaa, ja vuorot on usein asemoitu ehdotuksiksi. Näytämme myös, että osallistujien erilaiset orientaatiot sekä fyysisiin että virtuaalisiin vuorovaikutuksen resursseihin vaikuttavat neuvojan toimintaan. Kuten aikaisemmassa tutkimuksessa on havaittu, puheen rooli voi korostua tietyissä VR-aktiviteeteissa (esim. Olbertz-Siitonen & Marsh, 2023; Spets, 2023). Havainnot lisäävät ymmärrystä asymmetrisistä tilanteista, joita välitteiset vuorovaikutustilanteet usein ovat.

Lähteet

Due, B. (2015). The social construction of a Glasshole: Google Glass and multiactivity in social interaction. *PsychNology Journal*, 13(2–3), 149–178.

Kendrick, K., & Drew, P. (2016). Recruitment: Offers, requests, and the organization of assistance in Interaction. *Research on Language and Social Interaction*, 49(1), 1–19.
<https://doi.org/10.1080/08351813.2016.1126436>

Locher, M. A., Jucker, A. H., & Berger, M. (2015). Negotiation of space in Second Life newbie interaction. *Discourse, Context & Media*, 9, 34–45. <https://doi.org/10.1016/j.dcm.2015.06.002>

Olbertz-Siitonen, M., & Piirainen-Marsh, A. (2023). Bridging physical and virtual ecologies of action: giving and following instructions in co-located VR-gaming sessions. *Prologi – Journal of Communication and Social Interaction*, 19(3), forthcoming.
<https://doi.org/10.33352/prlg.121525>

Spets, H. (2023). Intersubjective interaction during the word explanation activity in social virtual reality. In P. Haddington, T. Eilittä, A. Kamunen, L. Kohonen-Aho, I. Rautiainen and A. Vatanen (eds.), *Complexity of Interaction: Studies in Multimodal Conversation Analysis* (pp. 145–174). Palgrave Macmillan. https://doi.org/10.1007/978-3-031-30727-0_5

Esitystyyppi: Suullinen esitys

Oppimateriaalien käyttö S2-luokkahuonevuorovaikutuksessa – Materiaalien ja pyyntöjen yhteispeli kauppaharjoituksissa

Katriina Rantala, Oulun yliopisto

Avainsanat: luokkahuonevuorovaikutus, S2, materiaalit

Oppimateriaalit ovat usein keskeisessä roolissa kielen oppitunneilla: ne tarjoavat opittavaa sisältöä, antavat kielellisiä malleja puheeseen ja muotoilevat vuorovaikutusta (esim. Mathieu, Marcos Miguel & Jakonen 2021). Ympäristö ja sen materiaalit ovat osa vuorovaikutuksen multimodaalisuutta: kuten esimerkiksi eleet, myös materiaaleihin suuntautuminen ja niiden käsittely ovat vuorovaikutuksen resursseja (Kääntä & Haddington 2011). Tarkastelen tässä tutkimuksessa opetusmateriaalien vaikutusta vuorovaikutuksen rakentumiseen S2-oppituntien kauppaharjoituksissa, joissa oppijat harjoittelevat kauppatilannetta roolileikin avulla. Tutkimuksen kohteena ovat jaksot, joissa oppija ilmoittaa ostosta eli harjoituksen pyyntö ja erityisesti se, miten harjoitus etenee pyynnön jälkeen. Aineisto on videoitu, ja metodina on multimodaalinen keskustelunanalyysi.

Vertailen kahden hieman erilaisen opetusmateriaalin vaikutusta vuorovaikutustilanteen etenemiseen: osassa aineistoa ostamisen kohteet ovat kuvia yhdellä paperiarkilla, toisessa kuvat ovat erillisillä korteilla. Korteja voidaan käsitellä ja siirtää osallistujalta toiselle, kun taas paperilta yksittäistä ostamisen kohdetta ei voi irrottaa. Korttiaineistossa ostamisen pyyntöä käsitelläänkin useimmiten ”aitona” pyyntönä, jolloin vastaanottaja suuntautuu välittömästi oikean kortin etsimiseen ja sen siirtämiseen ostajalle.

Paperiaineistossa pyyntöön ei voi vastata kehollisen toiminnan kautta, jolloin sanallisten vuorojen merkitys korostuu. Hinnasta puhuminen toimii usein resurssina siirtyä eteenpäin harjoituksessa. Pyyntö ei sen sijaan saa usein lainkaan eksplisiittistä responsia, vaan vuoroa käsitellään enemmänkin ilmoituksena ja kauppatilanteeseen kuuluvana fraasina. Tämä voi toisinaan aiheuttaa katkoja harjoituksen etenemiseen. Tulokset osoittavat, että opetusmateriaalien muotoilulla fyysisinä esineinä voi olla vaikutusta vuorovaikutuksen rakentumiseen ja mahdollisuus hyödyntää kehollista toimintaa voi vahvistaa oppijoiden toimijuutta. Tutkimukseni kytkeytyy kysymyksiin sosiaalisten toimintojen jäsentymisestä: millä tavalla toimintoja muotoillaan ja tulkitaan luokkahuonetilanteessa, ja mikä on materiaalien vaikutus?

KÄÄNTÄ, LEILA – HADDINGTON, PENTTI 2011: Johdanto multimodaaliseen vuorovaikutukseen. Pentti Haddington & Leila Kääntä (toim.), *Kieli, keho ja vuorovaikutus*. Multimodaalinen näkökulma sosiaaliseen toimintaan s. 11–45. Helsinki: SKS.

MATHIEU, CORINNE S. – MARCOS MIGUEL, NAUSICA – JAKONEN, TEPPO 2021: Introduction: classroom discourse at the intersection of language education and materiality. – *Classroom Discourse* Vol. 12 Nos. 1–2, s. 1–14.

Esitystyytit: Suullinen esitys

Osallistajuus hybrideissä oppimistilanteissa: alkukierros useasta näkökulmasta

Tuire Oittinen, Jyväskylän yliopisto; Iira Rautiainen, Oulun yliopisto

The organisation of interaction in hybrid classrooms where an instructor and learners are in different locations (i.e., connected via video and other communicative tools) is not always easy. This is partly because the participants have differing perspectives on the interactional event at hand and restricted access to each other's verbal and embodied conduct (e.g., Luff et al., 2003). This may, in turn, form a practical problem for accomplishing procedures (e.g., turn-taking, transitions) relevant to the unfolding pedagogical activity (see e.g., Jakonen & Jauni, 2022; Oittinen, 2022). The present study draws on video- and screen-recorded data from an international (L2) crisis management course in which the course instructors occupy a shared space in an on-site location and the learners take part in the sessions from a distance using the Zoom videoconferencing tool. We show how this overall configuration can be consequential in the unfolding of interaction and call for reflexive development and negotiation of situated practices. Focusing on a moment when the instructors establish a connection with the learners one-by-one (i.e., a roll call), we illustrate how the on-site participants' orientation to shared verbal and bodily-spatial resources can be exclusive from the remote participants' perspective, but it is not necessarily accounted for in the ongoing talk. The study sheds light on the affordances of multi-sited recording in/for social interaction research on hybrid classrooms and the ways in which the differing perspectives of participants manifest in the sequential and temporal organisation of social conduct.

References

- Jakonen, T. & H. Jauni (2022). Managing activity transitions in robot-mediated hybrid language classrooms. *Computer Assisted Language Learning*, 12(1-2), 121-145.
- Luff, P., C. Heath, H. Kuzuoka, J. Hindmarsh, K. Yamazaki & S. Oyama (2003). Fractured Ecologies: Creating Environments for Collaboration. *Human-Computer Interaction*, 18 (1-2), 51-84.
- Oittinen, T. (2022). Negotiating collaborative and inclusive practices in university students' group-to-group videoconferencing sessions. *Linguistics and Education*, 71.

Esitystyytit: Suullinen esitys

Osoittavat eleet ymmärrysehdokkaina

Anna-Kaisa Jokipohja, Tampereen yliopisto; Niina Lilja, Tampereen yliopisto

Avainsanat: Multimodaalinen keskustelunanalyysi, osoittavat eleet, deiksis

Tässä esitelmässä tarkastelemme multimodaalisen keskustelunanalyysin keinoin (Mondada, 2018), miten osoittavia eleitä käytetään ymmärrysehdokkaina. Analysoimme eleitä osana multimodaalisia toimintopaketteja (social action packages), joissa osoittava ele yhdessä muiden samanaikaisesti käytettyjen resurssien (katse, asento, liike, puhe) kanssa tulkitaan ymmärrysehdokkaaksi. Analyysimme perustuu videonauhoitettuihin aineistoihin erilaisista manuaalisen toiminnan konteksteista, kuten rakennustyömailta, kokkauskursseilta ja kaupunkiviljelytoiminnasta.

Havainnollistamme, miten osoituksen sisältävät toimintapaketit muotoillaan hienovaraisesti suhteessa materiaaliseen ympäristöön ja edeltävään puheeseen. Analysoimme näyttää, miten osoittaminen kytkeytyy ympäristön lisäksi edeltävään puheeseen ja sen luomiin sekventiaalsiin odotuksiin sekä laajempaan toimintakontekstiin (Goodwin, 2003). Tutkimuksemme täydentää aikaisempaa osoittamisen tutkimusta (Esim. Streeck, 2009; Hindmarsh & Heath 2000, Mondada 2014) havainnollistamalla, että osoittamista ei käytetä ainoastaan yksittäisten referenttien tunnistamiseen ja yhteisen huomion kohdistamiseen, vaan osoittamisella voidaan tarkistaa ymmärrystä laajemmista kokonaisuuksista, kuten edeltävästä moniosaisesta kokkausohjeesta.

Goodwin, Charles (2003). Pointing as situated practice. Teoksessa Kita Sotaro (toim.), Pointing: Where Language, Culture and Cognition Meet, s. 217–241. Lawrence Erlbaum.

Hindmarsh, Jon & Heath, Christian (2000). Embodied reference: A study of deixis in workplace interaction. *Journal of Pragmatics*, 32 (12), s. 1855–1878.

Mondada, Lorenza (2014). The local constitution of multimodal resources for social interaction. *Journal of Pragmatics*, 65, s. 137–156.

Mondada, Lorenza (2018). Multiple temporalities of language and body in interaction: challenges for transcribing multimodality. *Research on Language and Social Interaction*, 51 (1), s. 85–106.

Streeck, Jürgen (2009). *Gesturecraft. The manu-facture of meaning*. John Benjamins.

Esitystyyppit: Suullinen esitys

Ovista ja ikkunoista: miten tulkita osallistujien projekteja yksityisen ja julkisen tilan jakajista

Samu Pehkonen, Tampereen yliopisto

Avainsanat: materiaaliset resurssit, projekti, avaavat ja päättävät toimintajaksot

Esitykseni tarkastelee poliisiauton ovia ja ikkunoita vuorovaikutuksen materiaalisina resursseina. Keskityn erityisesti vuorovaikutustilanteiden avaamiseen ja päättämiseen, siihen mitä tapahtuu ennen ja jälkeen varsinaisen keskustelun ja miten materiaalistien resurssien hyödyntäminen yhäältä johtaa keskusteluun ja toisaalta johtuu edeltävistä keskusteluista. Esityksessä on neljä risteävää metodologista tasoa. Ensimmäinen, empiirinen, tarkastelee sitä, miten materiaaliset resurssit ovat vuorovaikutuksellisesti osallistujien käytössä (availability for interaction) (esim. Weilenmann ym. 2014; Mondada 2022): ts. ”mitä osallistujat tekevät ja miten he käsittelevät, siis avaavat ja sulkevat, auton ovia ja ikkunoita”. Toiseksi pohdin sitä, millaisia tulkintoja osallistujien vuorovaikutuksellisista projekteista tutkijan on mahdollista tehdä havainnoimalla vuorovaikusta materiaalistien resurssien kautta (availability for inspection): ts. ”miten voimme nähdä osallistujien tekevän sitä mitä he tekevät”. Esimerkiksi oven varovaisesta sulkemisesta lähtevä ääni on akustisesti erilainen kuin paistaamalla suljetun, mutta voiko auton ovella olla myös prosodia (vrt. Laurier ym. 2020 auton äänimerkin käytöstä)? Kolmas taso liittyy käsitteelliseen keskusteluun osallistujien projektien tunnistettavuudesta ja nimeämisestä: ts. ”miten esitämme havaintoihimme perustuvan tulkintamme”. Projekti (interactional project) on keskusteluanalyysin moniin muihin käsitteisiin nähden melko epämääräinen (esim. Schegloff [2007, 81–82] käyttää termejä ”project”, ”activity” ja ”outcome” usein rinnakkain), mutta sen katsotaan viittaavan yksittäisiä vuoroja tai vieruspareja, toimintaa tai toimintajaksoa laajempaan pyrkimykseen saavuttaa vuorovaikutuksessa jokin päämäärä (Schegloff 2007, 244). Myös keskusteluanalyysin vaatimukseen perustaa analyysi toimijoiden osoittamaan tulkintaan meneillään olevasta toiminnasta (members’ methods ja next-turn proof procedure) projektin käsite ei saumattomasti sovi, sillä yhden osallistujan projekti ei välttämättä ole selvä edes muille osallistujille, vaan se täsmentyy ja tulee näkyviksi vuorovaikutuksessa. Neljäntenä ja viimeisenä nostan esiin kysymyksen siitä, ”miten analyysimme osallistuu yhteiskunnalliseen keskusteluun julkisesta ja yksityisen kaupunkitilasta”. Tämä kysymys liittyy toisiinsa ”osallistujien projektit” ja ”tutkimusprojektit” (ks. Latour 1992; d’Hoop 2022)

Lähteitä:

d’Hoop, A. (2022). The moral life of doors in an open psychiatric center. *Medical Anthropology*, 41(1), 67–80.

Latour, B. (1992). Where are the missing masses? Sociology of a few mundane artefacts. Teoksessa: W. Bijker & J. Law (toim.) *Shaping Technology-Building Society. Studies in Sociotechnical Change*, MIT Press, 225–259.

Laurier, E., Muñoz, D., Miller, R., & Brown, B. (2020). A bip, a beeeep, and a beep beep: How horns are sounded in Chennai traffic. *Research on Language and Social Interaction*, 53(3), 341–356.

Mondada, L. (2022). The situated and methodic production of accountable action: The challenges of multimodality. Teoksessa: D. W. Maynard & J. Heritage (toim.) *The ethnomethodology program: Legacies and prospects*. Oxford University Press, 289–321.

Schegloff, E. A. (2007). *Sequence Organization in Interaction. Volume 1: A Primer in Conversation Analysis*. Cambridge University Press.

Weilenmann, A., Normark, D., & Laurier, E. (2014). Managing walking together: The challenge of revolving doors. *Space and Culture*, 17(2), 122–136.

Esitystyyppi: Suullinen esitys

Pienryhmien kokoonpanoista neuvottelemisen alakoulun avointen oppimisympäristöjen oppitunneilla

Janita Toivainen, Jyväskylän yliopisto; Tanja Vehkakoski, Jyväskylän yliopisto; Kreetta Niemi, Jyväskylän yliopisto

Esityksessämme tarkastelemme oppituntien aikaista pienryhmiin jakautumista tilanteissa, joissa opettaja jakaa oppilaita pienryhmiin ilman ennalta mietittyjä ryhmäjakoja tai oppilaat saavat itse muodostaa ryhmän. Videoitu oppituntiaineisto (N = 25 tuntia) on kerätty alakoulun avoimista, inklusiivisista oppimisympäristöistä. Löysimme aineistosta 35 pienryhmiin jakautumisen episodiat. Näistä episodeista 17 edusti tilannetta, jossa pienryhmiin jakautuminen tapahtui spontaanisti, ilman opettajan etukäteissuunnittelua. Näissä tilanteissa esiintyi paljon oppilaiden keskinäistä sosiaalista neuvottelua, jonka otimme tarkempaan tarkasteluun. Analysoimme erityisesti sitä, miten erilaisiin kategoriaryhmiin kuulumisen nousee oppilailla merkitykselliseksi pienryhmien muodostamisessa ja miten näitä kuulumuuksia ryhmänmuodostustilanteissa käsitellään.

Kategoria-analyysin ja keskusteluntutkimuksen työkaluin tunnistimme kolme oppilaiden tapaa aktivoida ja vahvistaa erilaisia kategoriaryhmien kuulumuuksia, joiden perusteella oppilaat näyttivät luokittelevan vertaisensa mieluisiksi tai epämieluisiksi pienryhmän jäseniksi: 1) Ottaminen mukaan kaveruuden pohjalta, 2) Ulossulkeminen ja mukaan ottaminen sukupuolen perusteella ja 3) Sulkeminen ulos erityisen tuen saamisen pohjalta. Huomioitavaa kuitenkin on, että vaikka oppilaat tunnistivat toistensa kuulumisen tiettyihin kategoriaryhmiin, he eivät useinkaan maininneet tätä ryhmäkuuluvutta suoraan, vaan kategoriaryhmän merkitys oppilaille havaittiin siihen vihjaavasta toiminnasta (esim. kutsuvat tai torjuvat eleet). Oppilaat eivät myöskään liittäneet kategoriaryhmiin yleensä mitään eksplisiittisiä, kyseistä kategoriaa kuvaavia määreitä.

Tutkimuksemme tuo näkyväksi sen, miten pienryhmien muodostaminen sisältää paljon oppilaiden keskinäistä neuvottelua, taktikointia ja potentiaalisesti turvattomuutta herättäviä tilanteita, joissa oppilaiden on vaarana päätyä työskentelemään yksin. Toimivien pienryhmien muodostaminen edellyttää opettajilta herkkyyttä puuttua oppilaiden taipumukseen nojautua eri kategoriaryhmiin heidän pyrkiessään vahvistamaan omaa asemaa tai heikentämään toisen asemaa ryhmiin jakautumisessa.

Esitystyytit: Suullinen esitys

Pyytäminen sosiaalisena toimintana epätyypillisessä työssä: tarkastelussa apurahataiteilijan ja yhteistyöorganisaation tekstipohjainen vuorovaikutus

Mikko T. Virtanen, Helsingin yliopisto; Riikka Nissi, Jyväskylän yliopisto; Aino Koivisto, Helsingin yliopisto

Avainsanat: direktiivisyys, toimijuus, tekstipohjainen vuorovaikutus

Työelämän tutkimuksessa on tarkasteltu viime vuosina enenevästi erilaisia epätyypillisiä työn muotoja ja niiden käytänteitä. Esitelmässä lähestymme ilmiökenttää keskusteluntutkimuksen näkökulmasta ja tarkastelemme, miten osallistujat neuvottelevat jaetusta toimijuudesta (Enfield 2017, Couper-Kuhlen ym. 2021) osana moniammatillista ja rooleiltaan vakiintumatonta työprosessia. Aineistomme tulee kolmivuotisesta yhteistyöprojektista, jossa soveltavan taiteen ammattilainen suunnittelee ja valmistaa taideteoksen sosiaali- ja terveysalan organisaation käyttöön. Epätyypillisen työn kannalta olennaista on, ettei projektin osapuolten välillä vallitse perinteinen työntekijä- eikä liioin toimeksiantosuhde vaan projektin toteutuminen riippuu taiteilijan hakemasta ulkopuolisesta rahoituksesta – jonka järjestämiseen ja muuhun projektin edistämiseen hän kuitenkin tarvitsee organisaation apua.

Esitelmässä tutkimme jaetusta toimijuudesta neuvottelua tekstipohjaisessa vuorovaikutuksessa, joka sisältää sekä sähköposti- että pikaviestiketjuja. Fokusoimme analyysissämme tiettyyn aineistolle keskeiseen sosiaaliseen toimintoon, taiteilijan organisaatiolle kohdistamiin pyyntöihin, joilla taiteilija pyytää esimerkiksi lausuntoja hakemusta varten tai ehdottaa palaveriaikoja, sekä laajemmin tapoihin, joilla pyyntöviesteissä neuvotellaan (osa)projektikohtaisista tehtävistä ja työnjaoista. Tarkastelemme, millaista toimijuutta pyynnöissä rakennetaan osallistujien välille (esim. kuka suunnittelee, kuka toteuttaa, kuka kantaa vastuun) ja millaisin kielellisin muotoilukeinoin (esim. imperatiivi, interrogatiivi tai nollapersoonainen deklaratiivi) sekä kuinka pyynnöissä suuntaudutaan projektin yhteisyyteen ja jaettuun toimijuuteen pyyntöjä oikeuttavana tekijänä. Tutkimuksemme valaisee direktiivisten toimintojen muotoiluun (esim. Curl & Drew 2008; Stevanovic & Peräkylä 2012; Sorjonen ym. toim. 2017) liittyvää problematiikkaa 1) pitkäkestoisten ja laaja-alaisen projektien, 2) roolisuhteiltaan uudenlaisten prosessien ja 3) välitteisen, tekstipohjaisen vuorovaikutuksen (esim. Koivisto ym. 2023) näkökulmista.

Kirjallisuus

Couper-Kuhlen, E. Etelämäki, M. & Sorjonen, M.-L. (2021): Directive turn design and intersubjectivity. – Intersubjectivity in Action: Studies in language and social interaction (Jan Lindström, Ritva Laury, Anssi Peräkylä, Marja-Leena Sorjonen, toim.), Amsterdam: Benjamins, 61–80.

Curl, T., & Drew, P. (2008). Contingency and action. A comparison of two forms of requesting. *Research on Language and Social Interaction* 41(2), 129–153.

Enfield, N. (2017) Distribution of agency. – Nick Enfield & Paul Kockelman (toim.), *Distributed agency* s. 9–14. Oxford: OUP.

Koivisto, A., Virtanen, M. & Vepsäläinen, H. (2023). Applying conversation analysis to digital interaction. – A. Koivisto, H. Vepsäläinen & M. Virtanen (toim.), *Conversation analytic perspectives to digital interaction*. Helsinki: SKS, 7–40.

Stevanovic, M. & Peräkylä, A. (2012). Deontic authority in interaction. The right to announce, propose, and decide. *Research on Language and Social Interaction* 45(3), 297–321.

Esitystyytit: Suullinen esitys

Selvittelysykli poliisin järjestyksenpitopuheessa

Antti Kannisto, Oulun yliopisto, Poliisiammattikorkeakoulu

Avainsanat: poliisi, selvittely, dialogipartikkeli

Esityksessä tarkastelen Poliisiammattikorkeakoulun simulaatioharjoituksissa tapahtuvia poliisin ja kohdehenkilön välisiä kohtaamisia, joissa esiintyy toistuvasti selvittelysykliksi nimeämäni kolmiosainen sekvenssi. Selvittelysykli muodostuu

- 1) poliisin kysymyksestä, kuten *mitäs sää oot tässä tehny viimesen puolen tunnin aikana*
- 2) kohdehenkilön tiedonannosta, kuten *no istunu tuolla koko aamupäivän*
- 3) poliisin dialogipartikkelista *joo*.

Tarkastelen kyseistä vuorovaikutusilmiötä syytä epäillä -tapahtumakehyksessä. Kohtaamisissa korostuvat osallistujien tiedolliset suhteet. Poliisi saapuu tapahtumapaikalle suorittamaan poliisitehtävää tiettyjen ennakkotietojen kanssa ja varautuu siihen, että kohdehenkilö pyrkii harhauttamaan. Esityksen tutkimuskysymykset ovat

- Mikä on syklin aloittavan kysymyslauseen sosiaalinen toiminto?
- Mitä tehdään syklin päättävällä *joo*-dialogipartikkelilla?

Esittelemäni havainto on osa poliisin direktiivejä käsittelevää vuorovaikutuslingvististä väitöskirjaa. Videoaineisto muodostuu haalarikameratallenteista, jotka olen kerännyt Poliisiammattikorkeakoulun simulaatioharjoituksissa. Poliisit ovat nuorempia konstaapeleja eli opiskelijoita, ja kohdehenkilöt ovat näyttelijöitä.

Joo on hyväksyvä dialogipartikkeli opetussyklissä (Kleemola 2007), mutta arkikeskusteluissa se voi implikoida myös erimielisyyttä (Sorjonen 1999). Vaikka selvittelysyklit alkavat tietoa hakevilla kysymyksillä, jälkilaajenuksena ei esiinny partikkeleita, jotka pitäisivät edellistä vuoroa uutena tietona (vrt. Koivisto 2017). Dialogipartikkeleilla mukaudutaan ensisijaisesti sosiaalisiin odotuksiin, eivätkä ne suoraan kerro puhujan todellisesta suhtautumisesta asiaan (Heritage 2005).

Alustavat tulokset viittaavat siihen, että syklin ensimmäisen vuoron sosiaalinen toiminto on selvittely. Selvittely eroaa tietoa hakevasta kysymyksestä siten, että poliisilla on syytä epäillä kohdehenkilön tiedonantoa. Syklin päättävä *joo* on näennäinen hyväksyminen: jotta kohtaamisessa vältettäisiin episteeminen eli tiedollisia edellytyksiä koskeva konflikti, poliisi ei kyseenalaista kohdehenkilön tiedonantoa vaan vastaa *joo*-dialogipartikkelilla.

Viivyttelämättömällä dialogipartikkelilla poliisi pyrkii ylläpitämään vuorovaikutusta tilanteessa, jossa luottamuksen asema vuorovaikutuksen perustana on uhattuna. Tutkimus voi havainnollistaa, miten poliisilaissa mainitut asiallisuus, sovinnollisuus, tehokkuus ja tarkoituksenmukaisuus toteutuvat työtehtävissä.

HERITAGE, JOHN 2005: Cognition in discourse. – Hedwig te Molder & Jonathan Potter (toim.), Conversation and cognition s. 184–202. Cambridge: Cambridge University Press.

KLEEMOLA, SARI 2007: Opettajan kysymykset oppitunnilla. – Liisa Tainio (toim.) Vuorovaikutusta luokkahuoneessa. Näkökulmana keskustelunanalyysi s. 61–89. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

KOIVISTO, AINO 2017: Uutta tietoa vai oivallus? Eräiden dialogipartikkeleiden tehtävistä. Virittäjä 4/2017 s. 473–499.

SORJONEN, MARJA-LEENA 1999: Dialogipartikkelien tehtävistä. Virittäjä 2/1999 s. 170–194.

Esitystyytit: Suullinen esitys

‘Sosiaalinen toiminta’ ja muut keskustelunanalyysin termit: Tieteen termipankki ja keskustelunanalyttinen termityö

Anna Vatanen, Helsingin yliopisto; Aino Koivisto, Helsingin yliopisto; Katariina Harjunpää, Helsingin yliopisto

Avainsanat: keskustelunanalyysi, termityö, Tieteen termipankki

Esitelmämme tarkoitus on aloittaa yhteinen keskustelu keskustelunanalyttisten termien määrittelystä ja nostaa Suomen keskusteluntutkijoiden yhteisön laajempaan tietoisuuteen Tieteen termipankin kautta tehtävä termityö ja Termipankin merkitys opetuksen ja tutkimuksen apuvälineenä. Tieteen termipankki muodostaa tieteenalojen yhteisen, avoimen ja jatkuvasti päivitettävän termitietokannan tiedeyhteisön ja kansalaisten käyttöön. Termipankkia rakennetaan ja ylläpidetään talkooperiaatteella: jokainen tutkija voi tuottaa Termipankkiin sisältöä. Termipankki muodostuu käsitesivuista, jotka sisältävät ko. termin määrittelyn ja selityksen. Lisäksi käsitesivulla voi olla termin vastineita muissa kielissä, termiin liittyviä muita käsitteitä sekä lähdeviitteitä (ks. <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Luokka:Keskusteluntutkimus>).

Keskusteluntutkimuksen aihealue Termipankissa sisältää tällä hetkellä 191 käsitesivua, mutta tiedot ovat osin puutteellisia. Luomme esitelmässä katsauksen siihen, mitä termejä nämä sivut pitävät sisällään, sekä siihen, mitä tietoja (määritelmiä, selitteitä jne.) sivuilta löytyy. Konferenssin teemaan liittyvä kiinnostava yksityiskohta on, että termiä ‘sosiaalinen toiminta’ ei Termipankista löydy. Sen sijaan sieltä löytyvät termit ‘toiminta’ ja ‘toiminto’. Esittelemällä nämä ja muita esimerkkejä tavoitteenamme on keskustella esitelmän yleisön kanssa mm. termien vakiintuneisuudesta suomen kielessä. Termityön apuna ja vertailukohtana on uusi englanninkielinen Encyclopedia of Terminology for CA and IL (https://emcawiki.net/Encyclopedia_of_Terminology_for_CA_and_IL).

Kutsumme kuulijoita myös pohtimaan kanssamme sitä, mitkä kaikki käsitteet KA:ssa on syytä luokitella termeiksi. Toisin sanoen mitkä käsitteet Termipankin tulisi KA:n alalta sisältää, ja mitä siellä toisaalta ei tarvita? Tärkeäksi kysymykseksi nousee sekin, mihin keskustelunanalyttiset termit pitäisi Termipankissa sijoittaa. Tällä hetkellä termit ovat kielitieteen alla, vaikka KA:n menetelmää hyödynnetään monella muullakin tieteenalalla.

Lopuksi esitämme esitelmässä ehdotuksemme keskustelunanalyttisen termitalkootyön käytännön järjestämiseksi ja esittelemme mahdollisia tapoja osallistua tähän työhön. Tarkoituksenamme on innostaa ja motivoida Suomen keskusteluntutkijoiden yhteisöä yhteiseen talkootyöhön Termipankin täydentämiseksi. Tuntumamme on, että Tieteen termipankki on keskusteluntutkijoiden joukossa alihyödynnetty opetuksen ja tutkimuksen resurssi.

Esitystyytit: Suullinen esitys

Syyllisyyden käsitteleminen alakoulujen opettajajohtoisissa sovitteluissa

Rosa Korpela, Helsingin yliopisto

Esitelmä pohjautuu kolmanteen väitöskirja-artikkeliini, jossa tuen alakoulujen opettajajohtoisia sovittelutilanteita keskittyen siihen, kuinka opettaja käsittelee oppilaiden syyllisyyttä (tutkimuskysymys 1). Opettajajohtoinen sovittelu on institutionaalinen vuorovaikutustilanne, joka saa alkunsa, kun joko oppilas tai oppilaan vanhempi hakee opettajan väliintuloa oppilaiden väliseen konfliktiin. Syyllisyyksien osoittaminen on oppilaiden sosiaalisia kasvoja uhkaavaa toimintaa (Goffman, 1967), joka vaatii opettajan hienovaraista navigointia, jotta sovittelun institutionaalinen tavoite saavutettaisiin. Tutkin muodostuuko oppilaiden tekojen, syyllisyyksien ja anteeksipyyttämisen välille yhteys (tutkimuskysymys 2). Määritelmällisesti anteeksipyyttäminen sisältää referenssin tekoon, jota pyydetään anteeksi – muutoin voidaan puhua ei-anteeksipyyntöstä (engl. non-apology, kts. Kampf, 2009). Onnistuessaan yhteys episteemisyyden (opettaja saavuttaa K+ aseman tietäen, mitä konfliktissa tapahtui) ja deonttisuuden (osallistujien välinen yhteisymmärrys teon moraalista vääryydestä) välillä mahdollistaa määritelmällisesti oikeanlaisen anteeksipyyntönsä toteutumisen (kts. Kampf, 2009). Toisaalta anteeksipyyntövierusparin merkitys sovittelun institutionaalisenä ratkaisuna tulee ilmi sovitteluissa, joissa osallistujat suuntautuvat anteeksipyyttämiseen, vaikkei referenssiä syyllisyyksiin tai tekoihin olisi. Vertailen sovitteluepisodeja, jossa luodaan selkeä yhteys oppilaan teon, syyllisyyden ja anteeksipyyttämisen välille (katkelma 1), sellaisiin sovitteluepisodeihin, joissa on katkos oppilaan teon ja syyllisyyden välillä joko niin, että opettaja ei pyri luomaan tällaista yhteyttä, mutta luo relevanssin anteeksipyyttämiseen (katkelma 2), tai niin että oppilas vastustaa tällaisen yhteyden muodostamista ja anteeksipyyttämistä (katkelma 3).

Aineiston kesto on 14 tuntia ja se sisältää 19 opettajajohtoista sovitteluepisodeja, joissa 7–12-vuotiaat oppilaat raportoivat opettajalle konfliktistaan, jota opettajan johdolla koitetaan ratkaista. Aineistoa on kerätty kahdeksasta eri alakoulusta viideltä eri alueelta Suomesta vuonna 2019. Kaikkia tutkimukseen osallistuneita on tiedotettu etukäteen tutkimuksesta ja heillä on ollut mahdollisuus kieltää aineiston nauhoittaminen. Aineistonkeruun menetelmä on saanut Helsingin yliopiston Ihmistieteiden eettisen toimikunnan hyväksynnän. Aineistossa on 42 anteeksipyyntösekvenssiä (anteeksi–saat anteeksi) ja ne eroavat toisistaan laadullisesti ennen kaikkea siinä orientoituvatko osallistujat tilanteeseen ongelmattomana (32 anteeksipyyntövierusparia) vai ongelmallisena (10 anteeksipyyntövierusparia). Siinä missä ongelmattomissa anteeksipyyntösekvensseissä oppilaat liittävät vierusparit prosodisesti toisiinsa, ongelmallisissa anteeksipyyntösekvensseissä oppilaat muotoilevat vuoronsa erilaisiksi. Tutkimus tuottaa uutta tietoa, josta sovittelijat voivat hyötyä ja jolla voi olla monia sovellusmahdollisuuksia konfliktien ratkaisemisessa.

Lähteet:

Goffman, E. (1967). *Interaction ritual: Essays on face-to-face behaviour*. London, England: Aldine Publishing Company.

Kampf, Z. (2009). Public (non-) apologies: The discourse of minimizing responsibility. *Journal of Pragmatics*, 41(11), 2257–2270.

Esitystyyppi: Suullinen esitys

Toiminnan ohjausta ja huomion kohdistamista. Tutkimus tietokoneen hiiren käyttötavoista kokouksen aktiviteettisiirtymien valmistelussa ja toteutuksessa

Esa Lehtinen, Jyväskylän yliopisto; Elina Salomaa, Jyväskylän yliopisto; Piia Mikkola, Jyväskylän yliopisto

Avainsanat: digitaaliset alustat, työelämän tutkimus, aktiviteettisiirtymät

Keskustelunanalyttisessä työelämän tutkimuksessa on osoitettu, että kirjallisilla dokumenteilla on keskeinen rooli kokousten siirtymätilanteissa (ks. Svennevig 2012). Tämän päivän työelämässä monet dokumentit esiintyvät kuitenkin digitaalisessa muodossa, jolloin niihin orientoidutaan tietokoneen välityksellä, hiirtä ja hiiren kursoria käyttämällä (ks. Olbertz-Siitonen & Piirainen-Marsh 2021). Esitelmässä käsittelemme tietokoneen hiiren käyttötapoja kasvokkain tapahtuvissa työpajoissa, osallistujien siirtyessä eteenpäin agendan mukaisessa työskentelyssä. Työpajojen agenda rakentuu erilaisten Howspace-alustalla olevien digitaalisten materiaalien, esimerkiksi muistioiden, kyselyiden ja taulukoiden, varaan. Tietokonetta käyttää työpajoissa fasilitaattori, mutta koneen näyttö on heijastettu kaikkien nähtäville. Tavoitteemme on selvittää ensinnäkin, miten hiirtä käytetään siirtymien valmistelussa ja toteutuksessa. Toiseksi tarkastelemme, millaisia hiiren affordansseja näissä tehtävissä hyödynnetään.

Multimodaalista keskustelunanalyysia soveltaen osoitamme, että hiiren avulla toteutettavat siirtymät ovat jaettavissa kahteen kategoriaan. Ensinnäkin siirtymiä tapahtuu fasilitaattorin oman puheen aikana ja sen sisällä taukokohdissa. Näissä tapauksissa keskeisessä roolissa ovat hiiren digitaaliset affordanssit kuten klikkaaminen ja selaaminen. Hiiren käytön tehtävät kytkeytyvät liikkumiseen digitaalisessa ympäristössä, uuden aihepiirin topikalisointiin ja yleisön huomion kohdistamiseen.

Toiseksi siirtymiä tapahtuu tilanteissa, joissa keskusteluun osallistuu muita henkilöitä fasilitaattorin lisäksi. Tällaiset siirtymät voivat vaatia pidempää neuvottelua. Keskeisessä asemassa ovat digitaalisten affordanssien ohella hiiren käytön keholliset affordanssit, kuten hiireen tarttuminen merkkinä vuoron varaamisesta. Näissä tapauksissa hiiren käytöllä on tehtäviä ryhmän toiminnan ohjauksessa.

Tutkimuksellamme on annettavaa keskustelulle, jossa on todettu digitaalisia välineitä käytettävän työelämässä toisin kuin mihin välineet on suunniteltu (ks. Olbertz-Siitonen & Piirainen-Marsh 2021). Osoitamme, että kokoustilanteessa hiirellä on yhtäältä perinteisiä käyttötapoja kuten kohteiden etsimistä ja avaamista. Toisaalta hiirtä käytetään luovalla tavalla ryhmän huomion kohdistamiseen ja toiminnan ohjaukseen.

Olbertz-Siitonen, Margarethe & Piirainen-Marsh, Arja (2021). Coordinating action in technology-supported shared tasks: Virtual pointing as a situated practice for mobilizing a response. *Language & Communication* 79, 1–21.

Svennevig, Jan (2012). The agenda as resource for topic introduction in workplace meetings. *Discourse Studies* 14 (1), 53–66.

Esitystyyppi: Suullinen esitys

Yksilö ja instituutio: neuvottelun keinot epäsymmetrisessä suhteessa

Jarkko Niemi, LUT-kauppakorkeakoulu; Pilvi Heinonen, Turun yliopisto

Avainsanat: institutionaalinen vuorovaikutus, vakuutusmyynti, episteemisyys

Jotkut yhteiskunnan ja yritysten palveluista ovat niin kompleksisia, että yksilöillä voi olla ongelmia ymmärtää niitä yksityiskohtaisesti. Esimerkiksi vakuutusneuvotteluissa yksityisasiakas kohtaa palveluntarjoajana instituution, joka lähtökohtaisesti suuntautuu asiakaspalveluun ja asiakastyytyväisyyden rakentamiseen, mutta jonka tietyt palvelut ovat niin erikoistuneita ja säänneltyjä, että asiakkaat saattavat kokea olonsa epävarmaksi niistä keskusteltaessa. Kun vakuutusyhtiö instituutiona kuitenkin pyrkii tekemään asiakkaan kanssa vakuutussopimuksia, tiedon ja vallan ristiveto sosiaalisessa toiminnassa voi johtaa jännitteeseen: Miten vakuutusyhtiö voi tarjota palveluitaan niin, että asiakas sekä ymmärtää sopimusten sisällön että myyntitilanteessa hyväksyy ne? Millaisia keinoja asiakkaalla on käytössään tilanteissa, joissa tiedon rajat tulevat vastaan ja instituutio kuitenkin tarjoaa asiakkaan tarvitsemia palveluja?

Vakuutusneuvotteluissa valta tehdä päätöksiä on yhtäältä asiakkaalla, mutta toisaalta myös vakuutusyhtiöllä instituutiona on valtaa suhteessa asiakkaan ratkaisuun. Tämä johtuu siitä, että vakuutusyhtiö määrittää palvelunsa rajat ja ehdot, jotka asiakas joko hyväksyy tai hylkää. Hultgren ja Cameron (2009) havaitsivat, että puhelimitse käydyissä vakuutusneuvotteluissa todellinen valta ei lopulta ole kummallakaan neuvottelun osapuolella (myyjällä tai asiakkaalla) vaan instituutiolla. Neuvottelun osapuolet ovat keskenään erilaisessa suhteessa instituution valtaan, mutta kumpaakin koskevat omat rajoitteet siitä, mitä vakuutusneuvottelussa voidaan luvata tai hyväksyä.

Tässä videoituihin vakuutusneuvotteluihin pohjautuvassa esitelmässä tarkastelemme sosiaalisten toimintojen rakentumista vakuutusmyynnissä. Kiinnitämme erityisen huomion siihen, miten myyjät hyödyntävät instituution ääntä ehdotustensa muotoilussa (esim. se mitä me ehdottomasti suositellaan on - -), ja toisaalta tarkastelemme asiakkaiden toimintoja, joilla he esittävät itsensä tietämättöminä vakuutuspalveluiden yksityiskohdista (esim. niin mä sen ainakin aikoinaan tilasin). Tutkimuksemme tulokset kontribuoivat institutionaalisen vuorovaikutustutkimuksen laajalle kentälle ja avaavat ymmärrystämme osapuolten rooleista ja niihin liittyvistä toimintojen muotoilun keinoista tiedon ja vallan suhteen kompleksisessa vuorovaikutustilanteessa.

Hultgren, A. K., & Cameron, D. 2009. "How may I help you?" Questions, control, and customer care in telephone call center talk. Teoksessa Alice F. Freed & Susan Ehrlich (toim.) "Why do you ask?" The function of questions in institutional discourse, 322-342. Oxford University Press.

Esitystyytit: Työryhmä

Oppilaiden orientaatiot vastauksen odotuksenmukaisuuteen ryhmätyöskentelyssä

Anni Kilpiä, Itä-Suomen yliopisto; Katja Dindar, Itä-Suomen yliopisto; Eija Kärnä, Itä-Suomen yliopisto

Avainsanat: vastauksen odotuksenmukaisuus, vertaisvuorovaikutus, ryhmätyöskentely

Datasessiossa tarkastellaan kolmihenken oppilasryhmien tehtäväorientoitunutta vuorovaikutusta yhdistetystä video- ja silmänliikkeenaineistosta. Oppilaat ovat inklusiivisissa luokissa opiskelevia ja 11–12-vuotiaita. Osalla ryhmän jäsenistä on autismikirjoon lukeutuva diagnoosi. Tarkastelun kohteena ovat hetket, joissa mahdollisesti aloitteellisen vuoron jälkeen ei ilmene samanlinjaista vastausta. Tämän kaltaisia hetkiä tarkastelemalla on aiemmin voitu osoittaa, miten vastauksen tuottamattomuus on itsessään sosiaalista toimintaa (esim. eksplisiittisen torjumisen välttämistä, Siitonen 2012) ja toisaalta, etteivät kaikki toiminnot tai vuorojen muotoilut tee vastausta odotuksenmukaiseksi (esim. arvioinnit, Stivers & Rossano, 2010), vaan jotkut toiminnot jopa suosivat vastaamattomuutta (esim. retoriset kysymykset, Walker 2013).

Toiminnan sosiaalisuuden ja vastauksen odotuksenmukaisuuden tarkastelu edellyttääkin vuorojen toimintojen tunnistamista, joka voi olla erityisen haastavaa tutkijalle toimintoa määrittävän vastauksen puuttuessa (Kilpiä et al., 2023; Stivers & Rossano, 2010). Erityisen vaikeasti tulkittavia ovat hetket, joissa vastaus on ”puuttuva muttei näkyvästi puuttuva” (Couper-Kuhlen, 2010). Datasession tarkastelun kohteena onkin, miten oppilaat tunnistavat ja määrittävät vuorovaikutuksessa oman ja toisten toiminnan sosiaalisuutta ja vastauksen odotuksenmukaisuutta.

Tällainen tarkastelu on erityisen relevanttia autismikirjon henkilöiden vuorovaikutuksen tarkastelussa, sillä eroavaisuudet aloitteiden tekemisessä ja niihin vastaamisessa ovat osa autismikirjon häiriön diagnostisia kriteereitä. Kuitenkin vertaisvuorovaikutuksessa autismikirjon lasten aloitteet jäävät vaille vastausta neurotyypillisten vertaisten aloitteita useammin, mutta aiempi autismitutkimus vastaamattomuudesta on vuorovaikutuksen tarkastelun sijaan keskittynyt yksilön toimintaan ja ominaisuuksiin. (Kilpiä ym., 2023).

Lähteet

Couper-Kuhlen, E. (2010). Commentary on Stivers and Rossano: “Mobilizing Response”. *Research on Language and Social Interaction*, 43(1), 32–37.

Kilpiä, A., Dindar, K., Kärnä, E., Rätty, H., Kämäräinen, A., & Montero, C. S. (2023). Using conversation analysis to identify unresponsiveness in peer interactions in inclusive groups. *Journal of Interactional Research in Communication Disorders*, 14(3), 386–407.

Siitonen, P., Wahlberg, K.-E., & Karjalainen, M. (2012). Responssin puuttuminen perheneuvottelussa. *Puhe ja kieli*, 3(3), 103–126.

Stivers, T., & Rossano, F. (2010). Mobilizing Response. *Research on Language & Social Interaction*, 43(1), 3–31.

Walker, G. (2013). Phonetics and prosody in conversation. Teoksessa J. Sidnell and T. Stivers (toim.), *The handbook of conversation analysis* (s. 455–474). Malden: Wiley-Blackwell.